Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабрийн 21-hээ гаран

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 МАЙН 3

Хабарай hүүл (луу) hарын 17
СУББОТО
Гарагай 7
№ 85 (18699)
газетын сэн: захилай — 50 мүн., Хэлсээтэ сэн

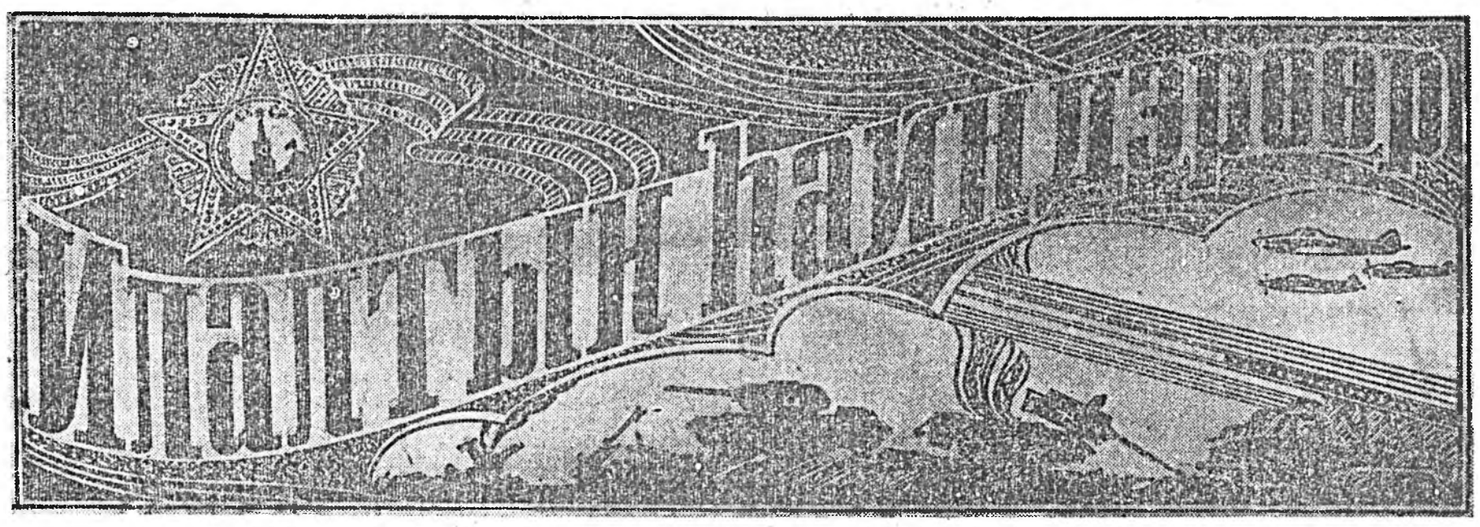

Б-М. ЗЫДРАБЫНАЙ зураг.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ДАЙНАЙ БА АЖАЛАЙ ВЕТЕРАНУУДТА, ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЭЙ СЭРЭГШЭДТЭ, РЕСПУБЛИКЫН ЭРХЭТЭДТЭ БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ БОЛОН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын үдэр болоhон тэрэ дурасхаалта май hарын үдэрhөө хойшо тэбхэр 48 жэл үнгэрбэ.

Урдын СССР-эй бусад республикануудай арадуудтал адли, Россишье арадуудта энэ хадаа ажамидаралай, эрхэ сүлоогэй болон бэсэ дааhан байдалай түлөө тэмсэhэн дайн болоhон юм. Энэ хадаа бүхы дэлхэйн түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дайн дажар болоо hэн.

Энэ асари ехэ гайхамшагта Илалта туйлахын тула манай ороной арад түмэн туйлай ехэ гарза хохидолдо ороhон, гасалан зоболон үзэhэн байгаа. Олон миллион совет хүнүүдэй нэрэнүүд маанадай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ үлэхэл. Хүн түрэлтэнэй илан мандахын аша туhада, ажамидаралаа батадхахынь тула гал дүлөөр соробхилhон дайн байлдаануудта Буряад Республикын 40 мянга гаран алдарта хүбүүд, басагад эмн наhаяа алдаhан байгаа.

Энэ hүроотэ дайнда арадуудай бата нэгэдэл, тэдэнэй нягта жагсаал, гэрэлтэ hайхан ерээдүйдэ хизааргүй ехэ этигэл найдал илажа гараа hэн. Бүхы ороноймнай хүн зоной хэмжээлэшэгүй ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаhанай ашаар, туйлай ехэ гарза хохидолдо ороhон дээрэhээ Улаан Армиин баатар сэрэгшэдэй шэн габьяагаар ороноймнай арад зон дарлалта мүлжэлгэhөө аршалан абарагдажа, үлгэ hайхан манай газар дээрэ удаан хүлеэгдэhэн амгалан байдал hэргээгдээ бэлэй.

Илалта хадаа совет сэрэгшэдэ хэтэ мүнхын дурасхаал мүн. Энэмнай айхабтар хүшэр хүндэ байдалда илалтын буу зэбсэг шэрээhэн тылэй ажалшадта дурасхаал болоно.

Мүнөөдэр Эхэ ороноймнаа түлөө байлдаануудта баатарай үхэлөөр унагшадай арюун нангин дурасхаалые ёhолон хүндэлхэдоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүхы ветерануудые зүрхэ сэдьхэлhээ хүндэлжэ, баяр баясхалан хүргэн, сэдьхэлэйнгээ өөрhөө үшөө дахин нигэжэ хэлэнэбди: «Таанадай баатаршалга хэтэдээ мүнхэ! Хэншье мартагдаагүй, юуншье мартагдаагүй!».

Буряад Республикын Верховно Совет болон Министрнүүдэй Совет дайнай ба ажалай бүхы ветерануудые, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдые, Буряад ороной бүхы эрхэтэдые гайхамшагта hайндэрөөр — илалтын үдэрөөр үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршална.

Таанадта, бултандатнай ажалай амжалтануудые, элүүр энхэ ябахыетнай, хүхэ номин огторгой доро ажана тэниглэн ажаhуухыетнай хүсэнэбди.

Дайнай ветерануудта, ара талын бүхы ажалшадта доро дохиноби, үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые хүргэнэбди.

Эсэгэ ороноо хамгаалхадаа, баатарай үхэлөөр унагшадта — хэтэ мүнхын дурасхаал!

Буряад Республикын Верховно Совет **Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет**

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ БҮ ҮЗЭГДЭhЭЙ»

...м бомбын тэнэрхэнь
...ж соомни нэерhээр.
...ун дайнай хэлтэрхэй
...соомни шэмшэрhээр, —
...в шулгые поэт Георгий Дагаа-
...бшохэдөө, тэрэ холын дайн да-
...гуран түхай тодо хүрсаар, уран
...руулжа, үхэл шуhан хоёр хэ-
...бү үзэгдэhэн даа, энхэ тайбан
...й энэл зандаа үлэhэй даа гэжэ
...л байна.
...ороондомнай Гитлерэй сэрэгүүд
...муухайгаар доötолбо гэhэн со-
...мөдөөсөл дайнай эхилhээр хэ-
...од байхада, дуулаа hэмди.
...шихэдэ Намаа нютагта үбнэ ху-
...дэрэ hүри хаягшаар хүдэлжэ
...л. Энэ жэлдэ ногооной hайнаар
...а тула удэрэйнгоо даабари хоёр
...дуулаан дүүрэгдэг байгаабди. Тиин
...hаа бүридэhэн hууритай мантан
...колhоо харахада, нюдэ баясуул-
...эр hүршүүд үдэр бүри мүндэл-
...йгаа.
...ейнэ-ршье байтараа, нютагай хэ-
...ираг хүбүүд бусадhаа түрүүлэн,
...ороно хамгаалгын Агуусхэ дайн-
...доо hэмди. Намтай суг Цыдып
...ов, Цыбиктор Цыренов, аха дүү-
...hоо, Дандар Цыреновүүд, Цырем-
...йнгжит Музневууд, Энхэр, Дугдан
...таровууд. Ород эжын Ламажаб
...хоёр. Няхаа Ендон, Эрэнсэйн Бом-
...жамсаран Ухинов, Май Берелтуев
...д бэлэйбди. Бидэнэрэй дундаhаа
...ов, Цыренов би гурбан амиды
...нютагаа бусажа ерэhэн байнабди.
...лагhаа гарахаар hара шахуу бо-
...байхада. Свердловск хотодо дай-
...ша шадабари мэргэжэлтэй болоод,
...а шадарай шуhата муухай дайнай
...а соо ороноогшо hэмди.
...41 оной декабрь hарын эхиндэ ма-
...38-дахи стрелково полкын сэрэгшэд
...водразделениүүдэй суг хамта
...ние Москва шадарай область, тос-
...нуриүүдhаа намнажа эхилээ бэ-
...Нигэтэ үдэшэлэн хүбшэ тайгын за-
...фашистнуудай танкнууд ехэ цис-
...hээ түлишээ абажа, сүлөө забда-
...байбал даа. Суггаа алба хэдэг пол-
...ой командир намайе гансаараа мүл-
...оной, гранатануудые шидэжэ тэ-
...гэhэн даабари үгэhэн юм.
...лиханаа мүнхин дүтэлhөөр, үндэр
...ханай захаhаа цистернэнүүд тээшэ дү-
...э бэлэйб. Дүтэлhөөр хэдэ хэдэн гра-
...шидэжэ мэдэбэб. Түйлай ехэ нэе-
...болоод, огторгойн үүдэм руу улаан
...соробхилоо бэлэй. Энэнэйнгээ ту-
...командирнуудай, суггаа алба хэдэг
...эйнгоо зүгhоо ехэ магтаалда хүр-
...тэhэн байгааб.

Москваhаа саашаа ошохо замдамнай, Харьков город шадар шанга тулалдаан болоо hэн. Нэгэтэ үдэшэлэн бүлэг сэрэгшэд ерээд, бидэнэрые бушуу түргэн вагонуудта hуухыемнай захирба. Тиихэдэнь бидэнэр ондоо фронт абаашаба гэжэ hанаа бэлэйбди. Поездын ябаhанай hүүлээр буутай, жадатай немецүүд вагон соо бии боложо, буунуудыемнай хуряаба. Эдихэ, уухашье юумэн байгаагүй. Бидэнэрые Германи руу абаашаба гэжэ ойлгохоhоо бэшэ, юу хэхэ байгаабибди?

Дрезден хотын концлагерьта 1942 онhоо 1945 оной Илалтын үдэр хүрэтэр тамаа үзэhэн, зобоhон, тулиhан хүм. Амиды үлэхэ хуби заяатайл байhандаа хосоронгүй тоонто нютагаа бусаа hэм.

1945 оной майн 9-нэй үдэшэ багаар манай сэрэгшэд лагернин үүдэ үргэнөөр сэлижэ, бидэнэрые сүлөөлөө hэн. Газаа гаража, сабэр агаараар амилхадаа, харанхалан унаhан байгааб. Мэдээ ороходоо, больница соо хэбтэбэб. Эндээ hайнаар аргалуулжа, тамир тэнхээтэй болоод байхадамнай, үхэр мал Кавказ руу тууха даабари үгтэбэ. 1946 ондо Кавказ хүрэжэ, малаа тушаагаад, одоол Буряад ороноо бусажа ерэhэн байгааб.

Нютагтаа ерэжэ, амарха, айл бүлэ болохо гэхэдэм, аймагай сэрэгэй комиссариат, дотоодын хэрэгүүдэй таhагай хүдэлмэрилэгшэд яагаад плендэ ороошби гээд дуудажа, мүрдэжэ hалаха hандахаяа болёо hэн. Заримдаа жэлдээ гурба дахин дуудахал даа. Харин 1970 ондо дайнай дүүрэhээр 25 жэлэй ойн баярай магтаалда хүртэжэ, дэлхэй дээрэ хоёрдохёо түрэhэндэл баясаа, үйлаашье бэлэйб. Юуб гэхэдэ, аяар 25 жэлэй туршада нютагайнгаа зоной дунда хүндэгүй, «урбагша», «бөеэ зорюута тушаа-hан» гэхэ мэтын муухай үгэнүүдые заримашуул хэлээдшье абадаг hэн.

Hанаа үнсөндэ ороод ябахадаа, hамгашье абаха гэжэ оролдоогүйб, колхоздоо мал адуулагшаар амаралтада гаратараа хүдэлhэн байнаб. Наhатайшаг болоод ябахадаа, нютагайнгаа Дулма-Цырен Ширетороватай нилижэ, одоошье жаргалаа эдлэжэ ябатарни, тэрэмни наhа барашоо бэлэй.

Мүнөө түрэл болохо Цэнгэ-Баатар Боболовой хашаа соо заахан гэртэ ажаhуунаб. Гэрни дулаан, эдеэ хоолоор дутанагүйб.

Наhатайшуулай байрада ошоожо байха тухай намда дурадхадаг. Би ошохогүйб. Түрэлэймни хүбүүн hайнаар харана. Юрэдөө, үбдэхэ, тулихада, нютагаархидhаа үлүү юун байхаб даа?

Дайнай ветерануудай ажабайдал, ажаhуудал мүнөө үе сагта хүндэ хүшэр болохоёй. Үбгэ наhан болоhон, хүл, гаргүй үлэhэн ааринм ветерануу абадаг тэрэхэн пенсиеэ хаанаашье хүргэжэ ядана. Тиихэдэ үроohэн хүлөө дайнай газарта орхиhон үбгэжөөлнүүд хэды зобоно, тулина гээнэб? Протез хүүлэхын тула Улаан-Удэ ошожо, тэндэ эдлжэ хүлеэхэ баатай болоно. Сэхьиень хэлэхэдэ, аймагуудай захиргааануудай мэдэлэй комбинадай дэргэдэ гү, али социальна хангалгын таhагай захилаар тиимэ протезүүдые хэжэ, буурал сагаан толгойтой бидэнэрээ мартангүй үгэдэг байгаа hаатнай, хэды баясаха байна гээшэбибди?

Энээнhээ гадна хүдөөдэшье, городуудташье телефон табюулха, түлеэтэй болохоhоо эхилээд, гэр байрын асуудалнууд hанаhанда хүрэмөөр шидхэгдэнэгүйл даа. hайндэр hэн хадань олон табые шашангүй, Эхэ ороноо эрэлхэг зоритойгоор хамгаалhан бидэнэрэйнгээ үлэhэн наhаяа зоборигүйгөөр үнгэргэхэ хэрэгтэмнай зааханаршье hааць, түhаламжа, тэдхэмжэ үзүүлжэ байгаа hаатнай, хэды ехээр урмашаха бэлэйбди.

Майн юhэнөөр — манай Агуу Илалтаар, хүндэтэ нүхэд!

Ц. БАДМАЕВ.
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран.

«Правда Бурятии» — 20.000

ХҮНДЭТЭ НҮХЭДҮҮД!

Маанадай, журналистнуудай ажабайдалда, ондэнэрэй мэргэжэлэй хэрэгтэ хабаатай hайндэрнүүд айхабтар үсөөн шэнги байгша. Тиимэhээ дала гаран жэл соо, хүндэтэ «Правда Бурятинхид», дабаhан замдатнай мүнөө, мүнөо ерээд байhан энэ үдэр үнэн зүрхэнhөө амаршалха дурамни хүрөөд байна. 20.000-дахи дугаараа гаргаhан ондоо ямаршье hонин манай республика соо үгы. Энэ ушар Танай гаргаhан тус дугаарта онсо удха шанар олгоно.

Таанадаар хаяа хадхажа, эдэ бүхы жэлнүүд соо ябаhан «Буряад үнэн» hониной коллективэй, Буряад Республикын бүхы журналистнуудай үмэнэhөө, хүндэтэ нүхэдүүд, халуунаар амаршалаад, энэ хүшэр хүндэ сагта соотой залитай, урагшатай, амжалтатай, бултадаа элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахатнай болтогой гэжэ үреэхэ байнабди.

Мэргэжэл нэгэтэй зон хадаа Танайнгаа зохёохы ажалда ялас гэмэ амжалтануудые, зоной зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ захатануудые, орон соомнай болон бүхы республика соо боложо байhан hонинуудые тон дүүрэнээр, зүбөөр, шэнжэлэлгэ ехэтэйгээр дуулгажа байхатнай болтогой гэжэ үнэн зүрхэнhөө хүсэхэ байнабди. hайн hайхан ябыт даа!

«БУРЯАД ҮНЭНЭИХИД», РЕСПУБЛИКЫН ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ ҮМЭНЭhӨӨ Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

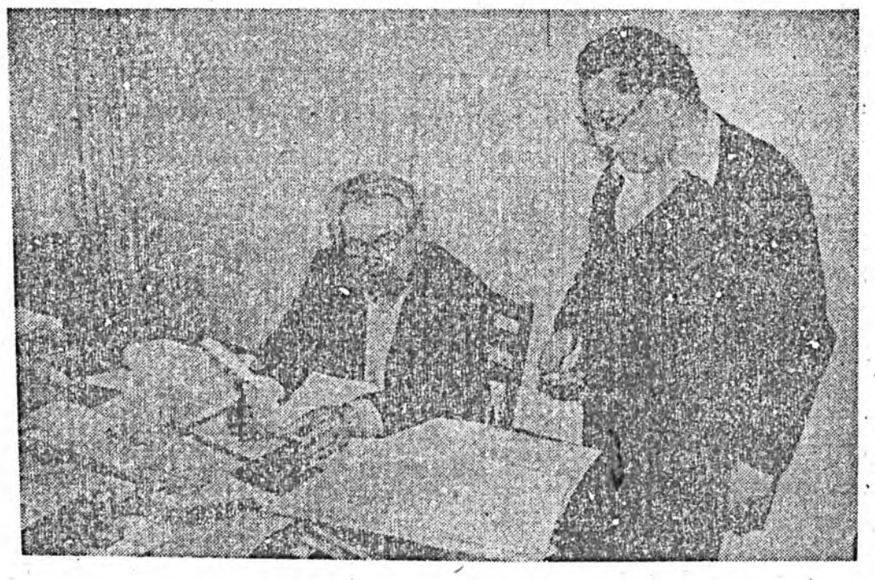

«ХОЁР Юрэмнай ходоо суггаа» гэд Юрий Михайлович Коркин (баруун таладань), Юрий Степанович Сухарев гэгшэд тухай бусад hүхэдынь хэлэдэг юм. Үнэхөөрөөшье, эдэ хоёр үнинэй журналистнуүд редакцийн «кухни» гэжэ нэрлэгдэдэг секретариадта хоюулаа харюусалгата секретарийн орлогшодоор олон жэлдэ хамта хүдэлнэ.

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Юрий Степанович газетэдэ 1947 онhоо хүдэлдэг. Ганса секретариадта хүдэлhэнинь 30 гаран жэл болонхой.

Редакци соохи эгээл хүлгөөтэй таhаг секретариат юм. Эндэ номер бүхэн зохёогдон табигдадаг, журналистнуудай бүтээлнүүд харагдадаг байна.

Харин Юрий Михайлович Коркин «Правда Бурятин» газетын редакцида 1956 онhоо хүдэлнэ. «Hүүлэй үедэ соносхолнуудная олон боложо, газетымнай шанарта муугаар нүлөөлнэ. Захил хэгшэднайшье энээндэ дурагүй. Теэд түрэн түрын зүгhөө туhаламжада хүртэдэг бэшэ хадаа мүнгэ олохо замуудаа бэдэрээгүйдэмнай аргагүй юм. Шэнэ засаг манай газетые «бажуужа алаха» гэжэ ядаhан гээшэ. Теэд олоной дуратай «Правда Бурятин» гаражал байна, гарахашье байха», — гэжэ ветеран тэмдэглэбэ.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фотонууд.

Референдумэй дүнгүүд

Бүхэроссин референдумэй түбэй комисси майн 5-да болоhон заседани дээрээ окружной комиссинуудай протоколнуудай үндэhөөр референдумэй дүнгүүдые согсолбо. гэбэл:

референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоо — 107.310.373,

дуугаа үгэхэ бюллетень абаhан эрхэтэдэй тоо — 69.222.858.

Референдумэй нэгэдэхи асуудалай дүнгүүд:

«Россин Федерацийн Президент Б. Н. Ельциндэ Та этигэнэ гүт?»

1. Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоо — 68.869.947.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 64,2.
2. Дуугаа үгэhэн эрхэтэдэй тоо — 40.405.811.
Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоодо процентээр — 58,7.
3. Буруушааhан эрхэтэдэй тоо — 26.995.268.
Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоодо процентээр — 39,2.
4. Бодото бэшэ бюллетеньнүүдэй тоо — 1.468.868.

Референдумэй хоёрдохи асуудалай дүнгүүд:

«Россин Федерацийн Президентын ба Россин Федерацийн правительствын 1992 онhоо бэлэдүүлжэ байгаа социальна политикые Та дэмжэнэ гүт?».

1. Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоо — 68.759.866.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 64,1.
2. Дуугаа үгэhэн эрхэтэдэй тоо — 36.476.202.
Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоодо процентээр — 53,0.
3. Буруушааhан эрхэтэдэй тоо — 30.640.781.
Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоодо процентээр — 44,6.
4. Бодото бэшэ бюллетеньнүүдэй тоо — 1.642.883.

Референдумэй гурбадахи асуудалай дүнгүүд:

«Россин Федерацийн Президентын hунгалтые болзорhоонь урид үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ Та тоолоно гүт?».

1. Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоо — 68.762.529.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 64,1.
2. Дуугаа үгэhэн эрхэтэдэй тоо — 34.027.310.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 31,7.
3. Буруушааhан эрхэтэдэй тоо — 32.418.972.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 30.2.
4. Бодото бэшэ бюллетеньнүүдэй тоо — 2.316.247.

Референдумэй дүрбэдэхи асуудалай дүнгүүд:

«Россин Федерацийн арадай депутадуудай hунгалтые болзорhоонь урид үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ Та тоолоно гүт?»

1. Дуугаа үгэлгэндэ хабаадаhан эрхэтэдэй тоо — 68.832.060.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 64,1.
2. Дуугаа үгэhэн эрхэтэдэй тоо — 46.232.197.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр 43,1.
3. Буруушааhан эрхэтэдэй тоо — 20.712.605.
Референдумдэ хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоодо процентээр — 19,3.
4. Бодото бэшэ бюллетеньнүүдэй тоо — 1.887.258.

Бүхэроссин референдумэй түбэй комисси.

ЗУУРШАЛГАНУУДЫЕ ХҮЛЕЭНЭБДИ

...пература ба искусствын ...ануудта үгэнэй шан...ые олгохо талаар Бу...Республикын Министр...й Советэй комисси ...й оной шангуудта зуур...гдаха зохёолнуудые, ...нүүдые абажа эхил...

Олоной hайшаалда хүртэжэ, Буряад ороной арадуудай уран hайханай соёлдо горитой хубита оруулhан hүүлэй жэлнүүдэй удха түгэлдэр, бэлигтэй зохёохы хүдэлмэринүүдые Гүрэнэй шанда зууршалжа болоно гэжэ комисси hануулна.

1993 оной августын 1 болотор материалнуудые эльтээхэ. Адресынь: 670001, Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан, Соёлой министерство, «Гүрэнэй шанда» гэhэн тэмдэгтэйгээр.

Телефон: 2-30-80.

ЭРДЭМТЫН ОЙДО

...Манай арадай алдар солото хубуу...дэмнай нэгэй болохо мэдээжэ эрдэм...ин, зүүн зүг шэнжэлэгшэ, Доржи Бан...ровай багша Галсан Гомбоевой 175 ...жэйнь ой 1993 ондо гүйсэхэнь. Тиихэдэ тэрэнэй ойе үнгэргэхэ эмхидхэ...ой комисси бүридхэгдэжэ, хэмжээ...ануудай түсэб хараалагдаа.

Түс комиссийн түрүүлэгшээр Буряад Республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшэй орлогшо Г. Б. Гармаев томи...гдоб. Орлогшонуудаарнь Сэлэнгын ...ай захиргаанай гүлваа М. Д. Ан...ев, БГПИ-гэй юрэнхы түүхын кафедрые даагша, «Буряад-Мэнгол» бүлгэмэй президент, профессор Д. Б. Улымжиев, Россин Науканнуудай Академийн Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ В. Ц. Найдаков гэгшэд баталагдаhан байха юм.

Хэмжээ ябуулганнуудай түсэб абаад харахада, 1993 оной шонийн 4-дэ Галсан Гомбоевой 175 жэлэй ойдо зорюулагдаhан суглаан Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ, национальна библиотекэ соо тэрэнэй хүдэлмэринүүдэй выставкэ табигдаха.

СЭРЭГШЭДЭЙ БАЙДАЛ ХУБИЛНА

— Манай Эхэ ороной арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд үглөөдэр Эсэгэ ороной хамгаалгын дайнда совет арадай туйлаһан Агууехэ Илалтын 48 жэлэй сүн һайндэрые баярай оршон байдалда тэмдэглэхэнь. Шуһаһа дайн байлдаанай газарнуудта баатарай үхэлөөр унаһан гү, али һураггүйгөөр үгы болоһон хүбүүд, басагадайнгаа дурасхаалай хүшөөнүүдтэ ерэжэ, баглаа сэсэгүүдые мүнхэлэн табижа хүндэлхэнь. Манай корреспондент Буряад Республикын сэрэгэй комиссар, генерал-майор В. Н. Корпусовтой хөөрэлдэжэ, хэдэн асуудалнуудта харюу абаба.

— Владимир Иванович, танда генералай нэрэ зэргэ олгоһон ушараар, үргэн олон уншагшадай эүгһоо амаршализбди.

— Һайнта даа, баясанаб. 1969 ондо 21-тэй ябахадаа Благовещенскын танкова училищи дүүргээ һэм. Офицер болоһон жэлдээ Курска областьдо албаяа үргэлжэлүүлжэ эхилһэн байгааб. Удаань Буряад орондо албаяа үргэлжэлүүлжэ, Гусиноозерск шадар полкын штабай начальниггаар арбаад жэлэй туршада хүдэлһэн байнаб. Энээнэйнгээ удаа Шэтэ хотодо албаяа үргэлжэлүүлжэ байтарни, Улаан-Үдэ эльгээжэ, республикын сэрэгэй комиссарай уялгануд даалгагдаһан юм. Тиин 1986 онһоо мүнөөдэр хүрэтэр энэ тушаалдаа албаяа хэнэб.

АСУУДАЛ: Владимир Иванович, Агуу Илалтын һайндэр һэн хадань, Эсэгэ ороной хамгаалгын дайнда манай республикаһаа хэды сэрэгшэд хабаадаһан, тэдэнэрэй хэдынь амиды мэндэ тосито нютагаа бусажа ерэһэн гээшэб?

ХАРЮУ: Дайнай жэлнүүдэй туршада Буряад Республикаһаа 120 мянган хүн дайнда мордоһон юм. Тэдэнэрэй 40 600 сэрэгшэд дайнай газарнуудта баатарай үхэлөөр унаһан, нүгөөдэ зариманиинь һураггүйгөөр үгы болоһон байгаа.

Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Дурасхаалай дэбтэр хэблэхэ гэһэн һайн һайхан үүсхэл Эхэ орон доторнай эхилэнхэй. Дэбтэрэй редколлегиин хүнгэн бэшэ бэдэрэлгын хүдэлмэри эмхидхэнэй ашаар дайнай газарнуудта гү, али һураггүйгөөр үгы болоһон, манай республикаһаа ошоһон сэрэгшэд бултадаа тодоруулагдажа, энэ Дэбтэртэ оруулагдахаар хэблэлдэ бэлэдхэгдэжэ байнхай.

Дайнай жэлнүүдэй туршада Буряад ороной 35 сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон байха юм. Тиихэдэ 11 хүндэ сэрэгшын Алдар Солын орденууд барюулагдаһан байгаа. Мүнөө тэдэнэрэй гурбаниинь—Кабанскын районой эрхэтэд Быков, Суворов, Попов гэгшэд амиды мэндэ үлэнхэй. Залуу үетэнэй дунда сэрэгэй-патриотическа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нютагайнгаа захиргаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй суг хамта тэдэнэй ябуулалсажа, эмхидхэлсэжэ байдагынь харахада, урма баяр түрүүлдэг юм.

АСУУДАЛ: Дайнай ветерануудай хэды олониинь мүнөө амиды мэндэ ажаһууна хаб? Хэды эхэнэр дайнда хабаадалсаа юм?

ХАРЮУ: Республика дотор дайнай 14 700 ветеран амиды мэндэ ябана. Тэдэнэрэй дүрбэн мянганһаа дээшэ сэрэгшэд инвалидууд, ганса бэе болоһон 3696 гэрэй ээзэн эхэнэр тоологдоно. Эсэгэ ороной хамгаалгын дайнда медицинын хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаһан байна. Манай республикаһаа 295 эхэнэр дайн байлдаанай гал дүлэн соогуур ябажа гараһан байха юм.

АСУУДАЛ: Владимир Иванович, мүнөө сагта сэрэгэй албанда байһан хүбүүдэй-минай ажабайдал, ажаһуудал ямар болоихойб, шэнэ ямар хубилалтануд болоно гээшэб?

ХАРЮУ: Совет Армида алба хэжэ байһан сэрэгшэдэй ажабайдалда горитой хубилалтануд боложо эхилэнхэй. Нэн түрүүлэн сэрэгшэдэй тоо нилээд үсөөрөө. Сэрэгэй албанһаа табигдаһан хүбүүд, илангаяа офицернүүд, юрын эрхэтэн болоходоо, байра байдалгүй, сохид ажалдашье орожо шаданагүй. Нютагай сэрэгэй комиссариадууд эдэнэрые түбхинүүлхын тула дээдын зургааануудта хандаха баатай болоно. Мүн сэрэгэй албанда байһан офицернүүд, прапорщик, старшинануудай салин хүлһэн бага гэжэ мэдэнэбди. Байгша оной апрель һараһаа эдэнэрэй абадаг мүнгэ нэмэхэ гэһэн тогтоол Россин Федерацийн Министрнүүдэй Совет баталан абанхай. Эдэ бүхы асуудалнуудые шиндхэхэ зорилготойгоор Россин Федерацийн оборонын министр Павел Грачев һаянай Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй округуудаар ябажа, область, хизаар болон республиканууудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан, хөөрэлдэнэн байна.

АСУУДАЛ: Залуу үетэнине сэрэгэй уялгата албанда татаха асуудал хэр зэргэ шиндхэгдэнэб, ямар хубилалтануд нэмэжэ оруулагдаа гээшэб?

ХАРЮУ: Уялгата албанда мордоһон хүбүүднай жэл хахадай болгор соо албада хэжэ дүүргэхэ болонхой. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ уялгата албанда мордохо хүбүүдэй дунда бэлэдхэл хэгдэжэ захаланхай. Май һарын хоёрдохи хахадһаа уялгата албанда мордохо хүбүүд медицинскэ шалгалта гараха, һуралсаа, бэлэдхэлээ түгэсхэхэ байна.

АСУУДАЛ: Сэрэгэй округуудые яахадань шэнэдхэн байгуулха болонобшби? Улаан-Удэ хотодо Забайкалийн сэрэгэй округой штаб нүүжэ ерэхэнь гэһэн һураг суу таранд. Энэнь зүб гү?

ХАРЮУ: Сэрэгэй-оборонын доктриниин ёһоор, хилэ шадарай сэрэгүүд холо болгогдожо, хэдэн зуугаад километрэй сайда ондоо тээшэ зоохэ болоно. Энэ Шэтын, Амарай областьнуудта хабаатай. Эндэһээ уламжалан, Сибирийн хизаарта дайшалхы ябуулга хэжэ байха тусхай Забайкалийн хүтэлбэрилгэ байгуулагдаха юм. Энэ хэмжээ ябуулга нэн түрүүлэн Алас-Дурна зүгһоо эхилбэ. Удаань Улаан-Үдэдэ тинмэ бүлэг бии болгогдохоор хараалагдана.

Һайнта даа. Дайнай, тылдэ хүдэлһэн ажалай ветерануудые, мүн республикын бүхы ажалшадые Агуусхэ Илалтын һайндэрөөр үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб!

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ
энэ хөөрэлдөө хэбэ.

Ветеран, хэр байнат?

Газетэ табиһан һандай дурадхаба. Сагаан һара соо ябаһан аад, арадайнгаа заншалые баримталан, конфетэ, саахар, печени урдань табибаб. Үбгэжөөл айхабтараар уяржа: «Би Сагаалган гээшые һайн мэдэхэб. Хүгшэмни буряад байһан гүб даа. Хэжэнгын аймагай Могсохон нютагай»,—гэжэрхибэ. Өөрөө Хэжэнгын хадаа залд гэжэ: «Инхэдээ маңай нютагай хүрьгэн болоно гээшэгта. Танилсая. Намда найдагты, хөөрэгты»,—гэхэдэмни, тад ондоо боложо, ажабайдал тухайгаа хоорөо һэн.

О. О. Денисов Пензенскэ областийн Свищенскэ районой Завиваловка һуурида 1917 оной декабрийн 30-да түрэһэн байна. Ород. Волгоградай областийн Камышинска механизацийн техникум дүүргэһэн. 1938 ондо армида абтажа, сэрэгэй һургуулида эльгээгдэһэн байгаа. Түргэдхэгдэһэн программаар тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргээд, Ураалай сэрэгэй округто, Башкирта, мүн Ленинградта алба хэһэн намтартай. Баруун-Хойто фронтдо 1941 ондо хүлөө хүндөөр шархаташан байна.

Осип Осипович дайн тухай дурдахадаа, «Дайсантай дайлалдаһамнишье эзэлтэй юм даа. Харин нээмэл шархатай байһан тула зобоһомнил ехэ. Шархамни мүнөөшье болотор эдэгэдэггүй, ангайжа байдаг юм»,—гээд харуулха һанаатай эрьелдэхэ зуураа, ухаангүй муухайгаар уршыжа, ёолон ёгшон байба. Хөөрхэй, 52-дохи жэлээ нигэжэ зобожо ябанал даа!

Денисовэй бусад олон шархатагшадтай Ульяновск, Горький, Калинин хотонуудтахи госпитальнуудта хэбтэһээр байтар, дайн улам саашаа һүжэрбэ. Шархатагшад Улаан-Үдэ асарагдаба. Эндэл госпитальдо аргалуулжа байха үедөө, Осип санитаркаар хүдэлжэ байһан Бүтэд Дылыковатай танилсажа, дурлалсажа, гэр бүлэ болоһон байгаа.

— «Запорожецоороо» Бүтэдтээ Үлзытэ ошогшо һэмди. Тэндэ эгэшэнь ажаһуудаг һэн ,Тэрэнэйнь хүбүүн Сэлэнгын райондо ажаһуудаг. Бүтэдэй байхада, түрэлхидынь баһа хаа-яахан ябагша һэн. Наһа барахадань, бултадаа сугларааа һааб даа. Эгэшынь хүбүүн намайе орхихогүйгөөр найдуулһан юм. Абаашажа үргэхэб, харахаб гэһэн юм. Хүдөө табиһанһаа хойшо харагдаа, дуулдаагүй агша. Хоёр жэл болохонь даа. Өөрын үрэ бэгүй гээшэ нимэл юм гээбы, хэндэ гомдохобши. Госпитальһоо гараад, намда нютагаа бусаха гэһэн хүсэл байгаагүй. Тэндэм түрэлхидшье гэжэ үгы һэн даа. Тиимэһээ Улаан-Үдэдэ үлэһэн хүм. Эндээл яһаа хаяха хүн аабзаб,—гэжэ Осип Осипович хоорөөд, дорohоо абажа, һанаа алдана.

Дайнда хабаадагша, 11 бүлэгэй инвалид О. О. Денисов 7 дүрбэлжэн метр талмай дээрэ 1946 онһоо хойшо ажаһууна. Хотын гүйсэдкомдо байрын эзлжээндэ байдаг байгаа. Хэдэн жэлэй урда тээ тэрээндэ байра дурадхагдаа ха. Тинхэдээ «Запорожецоо» (инвалидай) байлгаха гараж табиха газарай үгы байһан дээрэһээнь тэндэ байра абахаяа арсахадань, хотын гүйсэдком хашажа, болюулжархиһан гэхэ. Тингэжэ энэ үбгэн дүшэ гаран жэлдэ эндээл ажамидаржа һуунал даа.

Мүнөө тэрэ 75 хүрөө. Муу хүлынь бүри тулюур болонхой. Эдэгэдэггүй улаан шархатай инвалидта галаашье түлэхэнь, уһаяашье асархань хэсүү байна.

Энэ тоohондо дарагдашаһан, утаа хаядаг пеэшэнтэй уйтан урсахан соогоо үбгэн үдэг, хоногые тооложол һууна. Теэд үдэрнүүдэй удааншье, уташье тээшэнь аргагүй ха. «Үхэл намай түргэн абаһай» гэжэ һуухадань, һанааень захаха харюутай бэшэ хадаа анигүйхэн һуугаа бэлэйб. Тингэбэшье хари холоhоо ерэжэ, манай эндэ нютагжаһан, дайнай инвалид энэ хүндэ эрхэ бэшэ туһалха тухай сэдьхэгдээ һэн.

В. НАЙДАНОВА.

СЭДЬХЭЛЭЙШЬЕ, БЭЕЫНШЬЕ ШАРХА

Зураг дээрэ һууһан энэ үбгэн тухай 2—3 жэлэй саада тээ дуулаа һэм. Эсэгэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадые, дайнай инвалидуудые хамгадаг госпиталийн поликлиникын медсестра дежурна врачтаяа тэрээндэ ошоод ерэһэн байгаа. «Ямар хүндэ байдалтай хүгшэн үбгэн хоёр ажаһууна гээшэб! Хүгшэнинь харадагүй байна. Харууһалха хүншье үгы юм гү даа. Байра соонь эүдэрүү, муухай гээшэнь аргагүй. Унтари хэбтэрниньше муу. Хайратайл хоёр байна даа. Нимэ байдал хараа үзөөгүй аад, эүрхэсэ үбдэжэ гарааб. Саашадаа лажа амидарха хоёр бэ?»—гэжэ хөөрэжэ һуухыень дуулаһан аад, заагдаһан адресаарнь ошоо һэм.

Газетынгээ фотокорреспонденттэй ошоhон тула энэ зураг буулгуулһан байнабди.

Осип Осипович Денисов, Улаан-Удын Октябрьска районой Широких-Полянского үйлсын 25-дахи гэртэ ажаһууна. Хуушан модон гэрэй урда буланда 6—7 дүрбэлжэн метр талмай эзэлдэг. Сергей Цынденович бидэ хоёр нэгэ хэнэг тоншожо, үүдыень арай шамай гэжэ тайлуулбабди. Хэдэн шэбхэ, хүндэлэн татажа, бүхэ гэгшээр уягдаһан модо шулуун наяржа, үүдэн сэлигдэн гэхэдээ (бидэ сонхоорнь бэеэ харуулһан байгаабди), тулгуур тулаһ., хүл муутай борсогорхон үбгэн урда най зогсобо.

Үбгэжөолые айлгаха, мэгдэхээхэгүй гэжэ ерэһэн ушараа түргэхэн хэлэжэ, ойлгуулахые оролдонобди. Үбгэжөөл урдамнай үрсэгэнэнэ, яахашье мүрөө оложо ядана—һуулгаха дуратай, һандай хараашална. Теэд таараха юумэн олдоногүй. Энээнинень ойлгоhон бидэнэй огтолон хоржо, нэгэ стул дээрэнь оорыень гуйжа һуулгахадамнай, үбгэнэй гарнүүдынь һалганажа, хэлэ аманинь ээдэлдэжэ байба.

Осип Осипович сэдьхэлээ хэды зобобошье, һайхан һанаатайгаар бидэнэй ябаһанине ойлгожо, нэгэ бага уяраад, «Хүлисэгты. Хэншье намда ябадаггүй аад, нэгэдэхээр, ехээр айгааб, хоёрдохёор, амиды хүнэй улайха шарай харахадаа, баярлаба гээшэб»,—гэбэ. Харахадамнай, хүмэдхоорнь хүлһэн гоожожо байна. Сэдьхэлэйнь хүлгэһэн эли даа. Оло дахин гуйжа, эурагыень абабабди. Удаань үбгэжөол эсэшэһэн тухайгаа хэлэжэ, намтай үглөодэрынь хоорэлдэхые дурадхаба.

Үглоо үглөөгүүрнь гансаараа ерэхэдээ, хэлсэһэн хадаа сэхэ сонхыень тоншоходом, үбгэн үүдэээ нээбэ. Харахадамни, үсөгэлдэрэйхиһэ һэргүү янзатай. Газетэ табиһан һандай дурадхаба. Сагаан һара соо ябаһан аад, арадайнгаа заншалые баримталан, конфетэ, саахар, печени урдань табибаб. Үбгэжөөл айхабтараар уяржа: «Би Сагаалган гээшые һайн мэдэхэб. Хүгшэмни буряад байһан гүб даа. Хэжэнгын аймагай Могсохон нютагай»,—гэжэрхибэ. Өөрөө Хэжэнгын хадаа залд гэжэ: «Инхэдээ маңай нютагай хүрьгэн болоно гээшэгта. Танилсая. Намда найдагты, хөөрэгты»,—гэхэдэмни, тад ондоо боложо, ажабайдал тухайгаа хоорөо һэн.

О. О. Денисов Пензенскэ областийн Свищенскэ районой Завиваловка һуурида 1917 оной декабрийн 30-да түрэһэн байна. Ород. Волгоградай областийн Камышинска механизацийн техникум дүүргэһэн. 1938 ондо армида абтажа, сэрэгэй һургуулида эльгээгдэһэн байгаа. Түргэдхэгдэһэн программаар тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргээд, Ураалай сэрэгэй округто, Башкирта, мүн Ленинградта алба хэһэн намтартай. Баруун-Хойто фронтдо 1941 ондо хүлөө хүндөөр шархаташан байна.

Осип Осипович дайн тухай дурдахадаа, «Дайсантай дайлалдаһамнишье эзэлтэй юм даа. Харин нээмэл шархатай байһан тула зобоһомнил ехэ. Шархамни мүнөөшье болотор эдэгэдэггүй, ангайжа байдаг юм»,—гээд харуулха һанаатай эрьелдэхэ зуураа, ухаангүй муухайгаар уршыжа, ёолон ёгшон байба. Хөөрхэй, 52-дохи жэлээ нигэжэ зобожо ябанал даа!

Денисовэй бусад олон шархатагшадтай Ульяновск, Горький, Калинин хотонуудтахи госпитальнуудта хэбтэһээр байтар, дайн улам саашаа һүжэрбэ. Шархатагшад Улаан-Үдэ асарагдаба. Эндэл госпитальдо аргалуулжа байха үедөө, Осип санитаркаар хүдэлжэ байһан Бүтэд Дылыковатай танилсажа, дурлалсажа, гэр бүлэ болоhон байгаа.

— «Запорожецоороо» Бүтэдтээ Үлзытэ ошогшо һэмди. Тэндэ эгэшэнь ажаһуудаг һэн ,Тэрэнэйнь хүбүүн Сэлэнгын райондо ажаһуудаг. Бүтэдэй байхада, түрэлхидынь баһа хаа-яахан ябагша һэн. Наһа барахадань, бултадаа сугларааа һааб даа. Эгэшынь хүбүүн намайе орхихогүйгөөр найдуулһан юм. Абаашажа үргэхэб, харахаб гэһэн юм. Хүдөө табиһанһаа хойшо харагдаа, дуулдаагүй агша. Хоёр жэл болохонь даа. Өөрын үрэ бэгүй гээшэ нимэл юм гээбы, хэндэ гомдохобши. Госпитальһоо гараад, намда нютагаа бусаха гэһэн хүсэл байгаагүй. Тэндэм түрэлхидшье гэжэ үгы һэн даа. Тиимэһээ Улаан-Үдэдэ үлэһэн хүм. Эндээл яһаа хаяха хүн аабзаб,—гэжэ Осип Осипович хоорөөд, дорohоо абажа, һанаа алдана.

Дайнда хабаадагша, 11 бүлэгэй инвалид О. О. Денисов 7 дүрбэлжэн метр талмай дээрэ 1946 онһоо хойшо ажаһууна. Хотын гүйсэдкомдо байрын эзлжээндэ байдаг байгаа. Хэдэн жэлэй урда тээ тэрээндэ байра дурадхагдаа ха. Тинхэдээ «Запорожецоо» (инвалидай) байлгаха гараж табиха газарай үгы байһан дээрэһээнь тэндэ байра абахаяа арсахадань, хотын гүйсэдком хашажа, болюулжархиһан гэхэ. Тингэжэ энэ үбгэн дүшэ гаран жэлдэ эндээл ажамидаржа һуунал даа.

Мүнөө тэрэ 75 хүрөө. Муу хүлынь бүри тулюур болонхой. Эдэгэдэггүй улаан шархатай инвалидта галаашье түлэхэнь, уһаяашье асархань хэсүү байна.

Энэ тоohондо дарагдашаһан, утаа хаядаг пеэшэнтэй уйтан урсахан соогоо үбгэн үдэг, хоногые тооложол һууна. Теэд үдэрнүүдэй удааншье, уташье тээшэнь аргагүй ха. «Үхэл намай түргэн абаһай» гэжэ һуухадань, һанааень захаха харюутай бэшэ хадаа анигүйхэн һуугаа бэлэйб. Тингэбэшье хари холоhоо ерэжэ, манай эндэ нютагжаһан, дайнай инвалид энэ хүндэ эрхэ бэшэ туһалха тухай сэдьхэгдээ һэн.

В. НАЙДАНОВА.

ДАЙНАЙ СУУРЯАН

Дайнай дүүрэһээр таблад шахуу жэл үнгэршэбэ гээшэ даа. Энэ ехэл һайн гээшэ. Мүнөө сагта дайн дажар үүдхэхэ жүроотэйшье гүрэн юртэмсэ дэлхэй дээрэ үлөөгүй гэжэ һаананаб. Бултал ядаха тулиха, мүнгэн зөөреэр дуталдаха байна. Арад зоншье хёморолдоон зүрилдөөнһөө эсэшоо хаш. Гэбэшье би залуу наһаяа һанаха дуратайб даа. Үнгэрһэн наһандамни аляа хүхын үдэрнүүдшье, ажал хэрэг, дайн дажаршье үнгэрһэн юм ааб даа.

— «Үбгэжөөл, дайнайнгаа жэлнүүдэй нэгэ һонин, ушар һанаад үзыш даа!» — гээд һалахагүйдэнь нэгэ ушар тухай хоорөөд үгэһүү. Балайшье энэдэтэй ушар бэшэ. Гэбэшье үбэлэй хуйтэндэ хүл нюсэгөөр дайсанһаа тэрьелһэнээ һанаха дурам хүрэнэ. Дайн дажар соо элдэб ушар тохёолдодог. Энеэдэтэйшье, уярма голхормооршье юумэн болодог байгаа. Тэдэнэйнь нэгэн, би таГнуулһаа ерээд, олзотойшье, хүндэтэйшье хүн өөрынгөө хубита хоёр зуун грамм спирт уугаад, банида орохо гэжэ бэлдэжэ байнаб. Удааншье болонхойб, шэнэ ямар хубилалтануд болоно гээшэб?

ХАРЮУ: Совет Армида алба хэжэ байһан сэрэгшэдэй ажабайдалда горитой хубилалтануд боложо эхилэнхэй. Нэн түрүүлэн сэрэгшэдэй тоо нилээд үсөөрөө. Сэрэгэй албанһаа табигдаһан хүбүүд, илангаяа офицернүүд, юрын эрхэтэн болоходоо, байра байдалгүй, сохид ажалдашье орожо шаданагүй. Нютагай сэрэгэй комиссариадууд эдэнэрые түбхинүүлхын тула дээдын зургааануудта хандаха баатай болоно. Мүн сэрэгэй албанда байһан офицернүүд, прапорщик, старшинануудай салин хүлһэн бага гэжэ мэдэнэбди. Байгша оной апрель һараһаа эдэнэрэй абадаг мүнгэ нэмэхэ гэһэн тогтоол Россин Федерацийн Министрнүүдэй Совет баталан абанхай. Эдэ бүхы асуудалнуудые шиндхэхэ зорилготойгоор Россин Федерацийн оборонын министр Павел Грачев һаянай Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй округуудаар ябажа, область, хизаар болон республиканууудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан, хөөрэлдэнэн байна.

АСУУДАЛ: Залуу үетэнине сэрэгэй уялгата албанда татаха асуудал хэр зэргэ шиндхэгдэнэб, ямар хубилалтануд нэмэжэ оруулагдаа гээшэб?

ХАРЮУ: Уялгата албанда лонгүй, тагнуулайнгаа ротын баннин халуун уурал соо умбажа һуутарни, дүтэ тойрон снарядуудай тэнэрээн, хүн зоной шуулдаан гарашаба.

Баннин гэршье мэнэ-мэнэ тэһэрхээр доhолжо байна. Зосоонь бэеэ угаажа байһан солдадууд түргэхэн хубсаһаяа үмдөөд, газаашаа гүйлдэбэд. Мылээр бэеэ угаажа байһан би гансаараа үлэнэбэ хэбэртэйб. Энэ үедэ баинни хахад снарядта сохюулаад дэгдэнэбэ. Тинхэдэнь бү амин голоо абарха гэжэ салдагаар гүйжэ гараад, дүтэ тойронхи ой тээшэ гүйнэбэб. Хойноhоомни хүхэ эпсэдэн дэлгэрхэ юм.

Һүүлдэ ойлгоходомни, нэгэ солдаднай оорынгоо һомоной склад һогтуугаар тэнэлһэн байгаа. Тон эшхэбтэр юумэн гэхэдэ, бүхы солдадуудай нюдэн дээрэ салдагаар гүйжэ ябаһан суута тагнуулшаниие санчастийн басагад хаража, сэдьхэлээ ханаһан байгаа хаш.

Ж. ХАЛБАЕВ,
дайнай ветеран.
(Гонорар редакцийн фондо үгэнэб).

ҺАЙН САГ ЭРЬЕХЭ БАЙХА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай Совет Армийн илалтаар түгэсэжэ, дэлхэйн арадта амгалан байдал асарһан һайндэрэй удха шанарынь залиршагүй мүнхэ байха гэжэ этигдэгдэбди. Би эндэ дайнай эсэс багта 3-дахи Украинска фронтын 1-дэхи гвардейскэ механизированнэ Ленинай орденто корпусой бүридэлдэ баруулжаа Балатон нуур хүрэтэр ошолсоhон намтартайб. Зоной зэргэдэ энэ дайнда хабаадалсаһандаа омогорхохошье, амиды мэндэ бусаһандаа баярлахашье ушар байдаг һааб даа.

Мүнөө, илангаяа һүүлшын хэдэн жэлдэ Илалтын үдэрые угтажа байхадаа, уйдахааршье, уярхааршье юумэнүүд олон үзэгдэнэ. Жэл ерэхэ бүхэндэ ветерануудай жагсаал улам улам үсөөрнэ. Хүнэй һаһан мүнхэ бэшэ, агуу байгаалинн жама ёһон гэбэшье, арад зоной байдалай һайжаржа байгаа һаа, манай сэдьхэл сэсэглэжэ байха бэлэй.

Дайн сэрэтэ ябахыень ябаһан аад, шархатаагүй намдал адли хүнүүд 10-аад гаран мянган түхэриг абана. Энэмнай хоол хошодомнай арай шамайхан хүрэнэ ха юм. Амиды мэндэ ябаа хадаа баһа хубсаһа хунарса элээнэ, тэрэнээ худалдан абаха мүнгэ танган хэрэгтэй бологдоно.

Зоной тэсэбэри захагүй бэшэ, хэды муудаашье һаа, һайн саг эрьехэ байха гэжэ найданаб.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
дайнай болон ажалай ветеран.

«Правда Бурятии»—20 000

ДАБААНАЙ СААНА ДАБААН

«Правда Бурятии» газетые хэн эмхидхэн байгуулнаб, хэн хэблэн гарганаб гэһэн асуудалнуудта нэгэл харюу бин—энэл газетын ажалша коллектив. Өөһэдөө ооhэдыгөө хангаад, хараад гаража байһан энэ газетын ахамад редактор Анатолий ПРАВЕДНИКОВТАЙ уулзажа хөөрэлдэхэдөө, 20 мянгадахи номеройнь ямар эрхэ байдалда гарахаяа байһанаар һонирхобобди.

— Анатолий Алексеевич, энэ үедэнь секретарнадтнай юугээ хэдэг юм?

— Номерой редакторнууд бүхы хүдэлмэриеэ секретарнадтай хамта зүбшэжэ хэдэг заншалтай.

— Танай коллектив «Правда Бурятии» гэжэ нэрэтэй акционернэ бүлгэм болонхой гээшэ аабза. Тиимэһээ хэдэг ажалтнай баһал хубилаа бээ?

— Зүб даа, зарим тэды хубиладтанууд бии. Нэгэдэхээр, би өөрөө хоёр тушаалтай болоhонби. Газетын редакторай ба бүлгэмэй директорэй. Хоёрдохёор, 1991 оной август һараһаа эхилжэ, бидэтнай бээ дааһан, хэнэйшье бэшэ, газетэ болоо һэмнайбди даа. Тиимэһээ гансаа өөртөө найдаха болоhомнай эли. Республикынгаа Верховно Советтэ хандаһамнай, туһалха аргагүйбди гээ һэн. Түрүүшээр хүндэхэн байгаа. Нёдондо оршо гаршынгаа тэнсүүриинень арай гэжэ олоо һэмди. Харин байгша оной нэгэдэхи квартал соо нэгэ миллион гаран олзотой гараад байнабди. Энэмнай ёһотойл хубилалта гээшэ ааб даа. Эдэ бүгэдыемнай шэнэ эмхидхэгдэһэн коммерческэ ба соносхолой таһагууд туйладаг юм.

— Анатолий Алексеевич, Танай газетэдэ соносхол ехэ болоно гэлсэдэг һэн. Тиимэһээ тэрэ «Вестник Бурятии» гээшые бии болгоо гүт даа?

— Тиигээ.

— Олзо оршыгоо ехэ болоод байхада, социальна асуудалнуудаа шиндхэхэ аргатай бэлобо ха юмта.

— Яһала. Нэн журналистнуудаа тоо хангаха шухала гэдэг даа. Тиимэһээ 10 дүн хүдалдажа абаабди. Хөөр, хүдэлмэрилэгшэдэй социальна талаарнь шиидэ гоо хангаха гэжэ оро бди. Жишээнь, хүн бүдьн хоолло гэжэ нэ гаан түхэриг һомолдо майн 1-нээ тэрэнээ 3 жэ да хүргэбэбди. Тиимэ хүдэлмэрилэгшэдэйгөө майнь түлбэри түлэ Эдэ бүгэдые бэелүүлжэ хадаа, хүдэлмэрилэгшэ нэйнгөө республикынгаа дуур хэмжээнэй салб 19 мянганһаа бага б лии хүлһэ абадаг б түлбө ороолдонобди. Эн амаралтадаа гараһаа лингайнь хэмжээнэй тэдхэмжэ үгэнэбди. Б нуудтаа, сад-ялида хүхибүүдтэй хүнүүдэ набди. Нигэжэ байна, Байн юумэн бии болг даа.

— Һайнта даа. Анатолий Алексеевич, ямаршье хэн байгуулагшагүйшье ажал хэрэгээ яһала эмхидхэжэ, амжалта хүдэлжэ байнат гэжэ боб. Эндэ танай үүр юм байна. Коллектив таниие түрүүшээр ойл үгэнгүй, сэсэрхэлдэшье мүнөө танаа сэгнэжэ ха юм даа. Тингэбэшье мянгадахи номероо яа рилготойгоор тэмдэглэ гээшэб?

— Энэмнай, сэхьмэ лэхэ болоо һаа, гаран һэдтэмнай хабаатай. Н роймнай хэрэг гээд н Нимьин Аюр б ха ёһотой гэжэ н Мүнөөдэрэй үндэрһөө н һэн үе руугаа эрьеэ н өөһэдтөө сэнтэй хэхэ шухала хаш.

— Анатолий Алексеевич, адли мэргэжэлтэй асуудал табижа б жэргтэй һонин байба. ноосэгүйгөөр, зохидоо рэлдэбэбди. Үшөө н һайн даа.

В. ТОКТОХОЕВ.
хөөрэлдэ

РЕДАКЦИЙН экономикын таһагые даагша Леонид Александрович Пастернак шилээд дүршэлтэй болоhон журналистшье һаа, сагай эрилтын ёһоор эмхидхэгдэһэн шэнэ таһагые даадаг болоод, хүдэлмэркеэ яажа эмхидхээ һаа, һайн гээшэб гэжэ ходо бодомжолдог. Экономикын асуудалнуудые харуулхын тулада гүрэн түрыншье, бэшэшье зургааануудтай харилсаа холбоо тогтоохые оролдоно.

Хэлхеэ холбоошод болон акционернэ «Руслан» гэжэ бүлгэм хоёрой хооронхи арсалдаата байдалаар энэ таһаг нилээд олон статьл гаргаа һэн. Тингэбэшье тэрэ асуудалынь шиидхэбэрээ үшөө олоодуй. Тингэбэшье һаань, нүхэр Пастернак таһагайнгаа хүдэлмэрилэгшэ Валентина Ивановна Ивановатай хамта эн асуудалда харюу олохые хүсэлхэй. Эндэ уншагшадынь эдэбхитэйгээр түлэ хаар найдуулдаг.

УКРАИНЫН ГАЗАР ДЭЭРЭ ҺЭН

Буряадай Улаан туга морин сэрэгтэ уялгата албаяа хэхэ зуураа Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тухайгаа шүлэгэй «Хүсэн» гэжэ ном 1940 ондо гаргуулһан хүдөөгэй багша Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Эрхүү хотын, Улаан хазаармада түргэн болзор соо бэлэдхэл гараад, фронт ябуулагдааб. Офицерэй нэрэ зэргэтэй болоод, Байгалай үмэнэхи газар дээрэ эмхидхэгдэһэн 321-дэхи дивизийн минометно батарейн командираар томилогдобоб. Энэ сэрэгэй частьнуудта булта шахуу Байгал шадарайхид—Буряадай, Агын, Усть-Ордын хүбүүд сугларааа һэн.

Манай дивизи ехэ бэлэдхэл хэжэ бэхижээд, Баруун фронт мордоо һэн. 1942 оной августыц 4-дэ бэшэ сэрэгэй хубинуудтай зэргэлэн жагсажа, Сталинград хотын дэргэдэ түрүүшынхиеэ дайнда ороо бэлэйбди. Тэрэ үедэ фашистнууд зунай добтолго эхилжэ, заатагүй Волго мүрэнине эзэлхэ гол зорилго табин, гал түймэр шэнгеэр Сталинград хотодомнай добтолон ороо ерээ бшуу. «Сталинград хотые алдажа болохогүй. Гэдэргээ алханшье бү сухаригты. Танай арада сухариха газар үгы. Бүхы бэрхэшээлые дабан, Сталинград хотоёо хамгаалагты!» гэһэн шанга захиралта манай урда табигдаа. «Байгалай үмэнэхи дивизийнихид үндэр нэрэеэ үргэгты! Баатаршалга үүсхэгты!» гэһэн урланууд манайхидай зориг хурсадхан, «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухаруужамди!» гэжэ харюусаад, газарта илалдан, бүхы шадабариа гарган, үхэлтэ тулалдаанһаа сухарингүй, дайсаниие зогсоохо зорилготой хүндэ тулалдаанда жагсаа һэмди. Шанга тулалдаанууд болодог бэлэй, гэдэргээшье намнуулаабди, тэдэнээшье намнаабди. Бэеэ хамгаалаадшье хэбтэзбди. Элдэб хүндэ ушарнууд болодог һэн бээз. Сталинград хамгаалагшад, тэдэнэй дунда манай дивизи 16-дахи Армийн туг доро, маршал В. И. Чуйковой захиралтаар ооhэдынгөө баатаршалга зорилгоор фашистнарые ганса зогсоохо бэшэ, харни бута сохёод, гэдэргэнь намнан үлдэжэ болохо гэжэ харуулжа шадаа. Дайнай байдалда ехэхээн хубилалта туйлагдаа бшуу. Би шүлэгөөрөөшье дайсантай тэмцэдэг һэм:

Хүгшэн болоhон эжымнай,
Хүлдэ ороhон хүүгэднай,
Амараг һайхан нүхэднай,
Сталинград сарюун
хотомнай
Манай арадай байна бшуу.
Гуринха зольбо шоные
Галзуу нэтэрүү
харшаниие,
Алуурша тонуулша
фашистнарые
Алад гаргажа болохогүй!
Баатарлигаар, нүхэд,
байлдал!
Баранинь дайсадые
хюдал!

1942 он.

Үгэ шүлэг, үйлэ тэмцэлтэй һэлгэсэлдээгүй. Харин эршэ зандарга нэмэзн хүлсэгдэдэг һэн. Дайн тулалдаанай талмай дээрэ Сталинград хамгаалаа жагсагшад хэды олон баатаршалга гаргааб даа. Манай бурлад нютагай хүбүүн Буда Шагланов булюу хүсэтэй бүлэг дайсадтай тулалдажа шархатабашье, пулемет буугайнгаа абяа таһалдуулагүй, дайс

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

✦ ЗОЛТОЙ ХУБИ ЗАЯАН

⊙ ШӨРҮҮН САГАЙ ҮЕҺӨӨ

✦ АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРҺАА

«ЗОНОЙ, ЗОЛТОЙ ХУБҮҮН...»

ЛОН Ханхаһаа дамжан ерэһэн үгай Абидын Шагбадахи үхибүүнэй бай түрэхэдэ, нимэй элдин хэшэгайгаа. «Хүйтэнэй ье бэшэ, хатуу та үлэсхэлэн хаһа ооол, даарааб гэжэ удоо гэжэ гэмэгэн тэнхэхэш даа. а золтойхон, зоной

рынь нүгшөө бэлэй. Бусадынь бурханай хайраар амиды мэндэ гаралсаа һэн. Аюр баяйайда орон соогоо хэбтээд, нимэ мэдэбсэл дуулаһан Хандажабай үйлаһан, гашуудалые хэлэмээр аал?

16 наһаяа гүйсэжэ, хүсэд хүдэлмэришэ хүсэндөө ороод байхадань, Нимын Аюрай һамган үргэмэл басагантаяа Хандажабта өөдэрхэхэ, газаашалха зан гаргаба. Борьбо-

хоёрдохи жэлээ—отделениин командир болосд байгаа. Энэл үедэ Зэдын аймагай Бургалтай, Үшоотэй, Торы һууринуудаар ябажа, нютагай эрэгтэйшүүлэй дунда һара һараар һуралсал эмхидхэдэг һэн. «Үлэгшэнэйнай үндэр хүбүүн үнэхоор лэ яб таб гэмэ командир байна: үгэсэшье дуулгажа ядахагүй, ойлгохооршье заана, һурганал даа»—гэлсэдэг һэн.

1933 ондо Х. А. Шагдуров сэрэгэй албанһаа табигдаад, саашадаа һуралсалаа үргэлжэлүүлэ һэн. Удаа дараалан Хлагтын совет-партийна һургуули, Шэтэ хотын педрабфак, Улаан-Удын комвуз гэжэ нэрэтэй хүдөө ажахын һургуули түгэсхэнэ. Буряад-Монголой ЦИК-тэй Президиумдэ инструктораар ажаллажа байхадань, хуушан монгол хэлэ бэшэг мэдэхэ 10 хүнийе Москвагай хилэ сахигшадай сэрэгүүдэй хэлхеэ холбооной шэглэлтэй техническэ училищида эльгээгыт гэһэн гүйлта-бэшэг правительствада ерээ һэн. Нигэжэ тэрэ училищиин курсант болоһон юм. Гэхэ зуураа монгол курсантнуудтай харилсадаг, оршуулдаг, тэдэнние ород хэлэндэ һургадаг байгаа. Училищияа дүүргэхэдэнь, эндээ хүдэлхыень үлөөһэн юм.

Уданшьегүй немец хархис этэгэздүүдэй дайн эхилшэбэ, Хандажаб Шагдуровай дайшалхы фронтдо мордохо хүсэлөө мэдүүлээшье һаань, ороной нинслэл хотые хамгаалгада курсантнуудаа элсүүлхэт гэһэн захиралта бууба. Тусхай отрядууд бүридхэгдэжэ, Москва хотые агаарай дээрмэдэлгэһээ аршалха гэһэн зорилго урдаа табиһан юм.

— Немец самолёдууд тагнуул сэрэгшэдые нюусаар буулгадаг гэн. Эдэнинень саг дары баринжа тушааха хэрэгтэй байгаа. Эгэл ехэ аюул гэхэдэ, хотын гэрнүүдые, шухала удха шанартай объектнуудые шатааха гэжэ гал һүжэрөөдэг бомбоонуудые дайсад хаядаг һэн. Саг дары обёоржо, гэрэй хушалтаһаа этэржэ унагаагаагүй һаа, гал дүлэн носошодог байгаа. Нэгэ самолет, жэшэлбэл, 500 нимэ бомбо

нэгэ мүһэн хаяжархидаг байһан юм. Ясная Поляна шадар иланганаа оло дахин һэргылэмжын харууһа хэдэг һэмдэ.

Взводой командир һэн тула өөрөө эгээл түрүүлэн гэшхүүрээр оодоо дамжажа, жэшээ харуулаагүйдэм аргагүй һэн. Мүнөө болотор нюдэнэйм урда мэ-

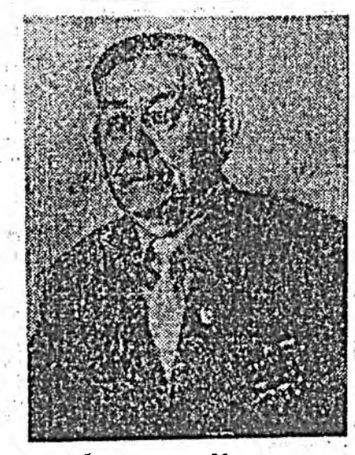

басаганиин Магаданда инженер-экономист, одхон Галина—электромеханик мэргэжэлтэй, Улаан-Удэдэ ажаһуудаг. Ашанар, зээнэрынь хуу эрдэм гэгээрэлтэй болохые эрмэлэдэг юм.

Республикын дайнай, ажалай, Зобсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай советэй түрүүлэгнэ, Улэгшэн нютаһаа ут гарбалтай М-Ж. Ц. Гармаев Х. А. Шагдуров тухай нигэжэ хэлээ һэн:

— Манай нютагай аха заха зон сооһоо абаад үзэбэл, Хандажаб Абидуевич бага наһаанһаа оцсо шударгы, нинтэ зоной хэрэгэй түлөө тэгүүлдэг, тэмсэдэг абаритай хүн гэжэ элирнэн юм.

Даажа абаһан уялгаяа ходо нарингаар дүүргэжэ ябаһан харюусалгатай, сэхэ сэбэр зантай энэ хүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда үедэ Москва хотые дайсадһаа арилалсаа. Совет армиин офицерэй нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ ябаа. Манай нютагай зон ехэ, багагүй Хандажаб Абидуевичые хүндэлжэ, намтар, ажабайдал тухайнь эдир үстэндэ жэшээ болгон хөөрэдэг юм.

...Холцорхон хүлһэншэнзараса хүбүүхэн һарьмай, дэгэлэйнгээ хормойе шуһаар Нүүшэбэли Адагай добо, болдогуудаар хоцн, буруу эрьюулэн гүйнэ. Одоошье хонин һүрэг удын халуунда бургахала болижо, намдуран, бэлшээридээ оробо. Хандажабшье дэгэлхэнээ дэбдеэд, оборгүй сэнхир огторгойе адаглан хөбтөшэнэ. «Энэл зараса зандаа үлэхэ гээшэ гүб, али...» гэһэн мэгдүү бодолой толгойень эзэлхэдэ, Үлэгшэнһөө саашалан, холуур да, үлгэн энэ дэлхэйе үзэдэг һаа, гээд һанаа алдана.

Багынтнай хүсэл бахатайл бэлэеэд даа, Хандажаб Абидуевич гээд Тандаа хандажа, нютагайхндай эзгһоо Илалтын һайндэрөөр амаршалжа, элүүр энхые хүсэе!

Г. ДАШЕЕВА,
журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Х. А. Шагдуров.

Дайнай үеын шүлэгүүдһээ

Бата Базарон

БЭЛЭГ

Армиин дунда найрлаһан
Аажам нэгэ үдэрые
Тодоор ходо лануулдаг
Торгон пулаад хадагалнаб.
Алар Яхад ороной
Ажалша зонһоо бэлэг гээ,
Нямамал саарһан
хайрсаггай
Нягтахан боодол намда
үгөө.
Тэрээхэн бэлэгэй
забһарһаа
Тэбхэрхэн пулаад гараа
һэн.
Альган дээрээ дэлгээжэ,
Ажаглан шэнжэлэн үзөө
һэм.
Энэбхэн пулаад эмхирһэн
Эзэнинь ямар хүн хаб?
Нигэжэ бэлэг эмхилһэн
Инаг абаринь хэнэйб?
Уулзаһан нэгэтэш бэшэ
һаа,
Урлаһан гарынь
танидагби.
Утаһаар һнилээд
оёмолхон,
Угалза бэшэлгынь
уншадагби:
«Дайсадаа хайрагүй
дараарай.
Дарыхан инагтаа
бусаарай»,—гээд,
Хошоолон үгэеэ
найруулжа,
Холбоһон захяань хурса
юм.
Сэнхирхэн хүбөөсэнь
харахадаа,
Сэдьхэлин хизаргүй
хиндэдэг юм.
Сэнгэлиг Хэжэнгэ
нютагайнгаа
Сэсэгэйнь оройгоор
ниндэдэг.

Цыден Галсанов

ИЛАЛТЫН ДУУН

Алтан зүрхэтэ Кремлиин
курантнууд
Арбан хоёр сохибо:
Шэрүүн хүсэтэ шэнэ
илалтануд
Шэнэ жэлээр сэрэбэ.
Түүхын ошото мэсэ
далайжа,
Түрэл Москва бодоно.
Шунахай бузагай дайсан
хялайжа,
Шуһаар саһа будана.
Сэсэн совет үсын
баатарнууд
Сэхэ мэргээр шэртэнэ,
Шэмэ ехэтэ улаан
илалтануд
Шэнэ долгёор сэрэнэ.
Илалта түгэс Баруун
фронтһоо
Инаг босц бэшэнэ,
Олон станогшо абхайнь
эндэһээ
Ойндоо озон шэмэнэ.
Шэнэ илалтаар
Кремлиин курантнууд
Солгёон дуугаа дуулана.
Хоро үһөөтэ хурса
илалтануд
Хойно хойноhоо
нэрьеөэ.

Дамба Жалсараев

ОРОД НҮХЭРТӨӨ

Ангарай захада
хоридохи ондо
Абашин шуһаяа адхаа
һэн.
Болгын эрьедэ
дүшэн гурбанда
Ахымни
шуһан дуһаа һэн.
Асари сохэнүүд
хоёр мүрэн дээр
Арадаймнай носооһон
гэрэлээр
Залиршагүйгоор
түрэл хоёроймнай
Зүрхэнэйнь ошон бадаран
байг!

Чимит-Рэгзэн Намжилов

БААТАРАЙ ЗАХЯА

Дайсанай галта
һомониннь
гараба гээрэй.
Дайража зүрхынь
гараба гээрэй.
Дабтамал булад һэлмэсэ
Далайһан зандаа унаба
гээрэй.
Талада-наһаһин хүдэлжэ
Тархинень эльбэн
таалана гээрэй.
Таһалдуу аалаар
дуугаржа,
Таанартаа мэнды захина
гээрэй.
Халуухан бэсьень
тойрожо,
Харлаад саһан хайлана
гээрэй.
Харахан хоёр нюдэниннь
Хараһан зандаа хэбтэнэ
гээрэй.
Огторгойн шарай
хубилжа,
Орохо наран хиртэбэ
гээрэй.
Олоной түлөө байлдажа,
Одхон хубүүнтнай унаба
гээрэй.

БУРЯАД ОРОНОЙ БААТАР СЭРЭГШЭД ИЛАЛТЫН ҮДЭР.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Үүдэсэ хаахагүй -һаа,
Хэрэм барнһанай хэрэггүй,
Эрдэмээ эдлэжэ
шадахагүй һаа,
Ьураһанай хэрэггүй.

Адаг эрэ архиин хойноhоо,
Эрхим эрэ ажалай
хойноhоо.

Дүрбэн нохойн хусахада
үлдэжэ шадахагүйш,
Дүшэ хүрэһэн хүниие
һургажа шадахагүйш.

Зурхайшын шэнэнь һайн,
Эмшэнэй хуушаниинь
һайн.

Олоhон олзо бэшэ,
Эльбэ эрдэм бэшэ.
Сэбэршье һаань,
хубсаһан хэрэггэй,
Сэсэншье һаань,
һургуули хэрэггэй.

Сай шэнгэншье һаа,
эдеэнэй дээжэ,
Саарһан нимгэншье һаа,
номой дэбдихэр.
Уһа гаталһан хойно
онгосо хэрэггүй,

Үбшэнэй эдэгэһэн хойно
эмшэн хэрэггүй.

Үдэрэйнгөө ябадалые
һүни шүү,
Һүнинингөө ябадалые
үдэр шүү.

Хитад хүн заһажа үзэхэ,
Ород хүн хаража үзэхэ,
Буряад хүн задалжа
үзэхэ.

Далайн олзо далан
хоногой,
Дайдын олзо далан
жэлэй.

Буряад арадай түүхэ домог

ТҮНХЭНЭЙ УЛАДАЙ ЕРЭҺЭН ТУХАЙ

Галдан лама тингэжэ хэлээ. Тинбэшье тэндэ байһан залуу шолмо хүбүүд хүнэй үгы байхада, һэлмын үлгөөтэй байһан гэртэ ооhодоо нэгэтэ ороод, дурбэн хурга оодэнь гаргаадхиба.

Галдан лама һэлмэзэ хараад, добтолхо сагнай ерээ гэжэ сэрэгээ абаад ябашаба. Хоёр шанга баатартай байгаа — Шара Хара хоёр.

Ошожо ябахадань, харгы дээрэнь бурхан Багшын дүрэ болохо Бадма Арьяагай эрдэни байба, мүнөөшье бин. Гунгарбаа дээрэнь хоёр арсалан. Сэрэгүүдэй ерэхэлээр, хоёр арсалангууд хүсажа захалба. Нэгэ баатарынь һэлмээрээ нэгэ хүлыень таһа сабшаба.

Тингээд тэндээ Халха сэрэгтэй дайлалдаба. Тэрэ дайн соо Үбэрэй хушуунай сэрэг диилдээ. Халхын аймагай сэрэгүүд Үбэрэй хушуунай газар ерэжэ, хуу алаад, үлэһэн зоминень ехэ муу байдалда оруулба. Юумыень хуу абаад ябашаба. Шэнэ хуули олгобо.

Тэрээнһээ хойшо Үбэрэй улад муу байдалда орожо, үлдэжэ, дааража, ядажа тулиба. Тингээд зарим нэгэнинь нүүг гэлдэнэ. Заримниинь нүүхэ гэлдэнэ. Заримниинь нүүхэ гэлдэнэ.

Улохэ зоминь нүүхэ зоноо: «Ород хаанда ошоходоо, тэндээ туража үхэхэт», — гэнэ.

Тингээд ошохо болоходонь:

— **Бурлад нэрэтэй болооройт.**
Бусажа нөөргөө ерээрэйт.
Хара һанаатай болоhой, Харижа нөөргөө ерээрэйт,—

гэжэ ябуулба.

Нүүһэн улад урдуур хада зайжа ябана. Зуураа ан түрөөһөөр хоол хэжэ, ехэ ядажа, зобожо ябана.

Нэгэ хада дабажа гарахадань, нэгэ һайхан сагаан һарьдаг хүнэй дархалһан нэмэгэ гоёор харагдашаба. Үргэн тала уняартана.

Тэндэ ошохо гэлдээд ябахадань, уһан байба. Һала хэзэ гарахадаа, куу таташаба. Уһанай түргэн гээшэнь!

Холо урагшаа гараһанинь наашаа Түнхэн руу ерэжэ, ойро урдаһанинь Аха, Монгоор һуурижаһан юм гэдэг.

(Түнхэнэй аймагай Жэмһэг нютагай М. А. Алсыевэй хоороон хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б. Ш. Гунгаровай суглуулбари соо оруулагдаа).

Арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Соведэй депутат Салимовай үүсхэлээр 1991 оной июнийн 5-да городской Соведэй сесси дээрэ оорэ удхатай нэгэ тогтоол баталагдан абтаһан юм. Онсолбол, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадай, инвалидуудай городой магазинуудта эзлжэндэ зогсонгүйгөөр, түрүүлэн хангагдаха хуулита эрхые хаһаһан тогтоол болоо гэшүү.

Энэ тогтоолой баталагдан абтаһанай удаа бүхы магазинуудта анхандаа бин байдаг «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад эзлжэндэ зогсонгүйгөөр хангагдана» гэһэн бэшэмэл табличкануд хуряагдашоо юм. Тиин оонорто зогсогшод ветерануудые шоо үзэдэг, доромжолдог, дураараа баһадаг болоо.

Городской Соведэй нямэ үйлэ хэрэгые ветерануд «салимовщина» гэжэ дэмы нэрлээ бэшэ. Хэбэлэй хуудаһануудта энэ тогтоолые буруушаһан хэдэн статьянуудай үгтэһэнэй удаа ветерануудта хуулита хүнгэлэлтэнь бусаагдаа һэн. 1992 оной октябрийн 9-дэ, аяар жэл үнгэрһэнэй удаа городой захирааһанай гулваа В. К. Кушниноо хуули буса энэ тогтоолой хүсэсэ буураһан тулай захираалта гарганаһан юм.

Ветерануудай республикын ба городской соведүүд «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ шэн габьяата ажалай, түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан, хүшэр жэлнүүдтэ тылдэ хүдэлһэн зоние худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулха тухай асуудал нэгэтэ бэшэ табиһан байха. Тиин 1992 оной ноябрийн 24-дэ республикын Министрнүүдэй Совет «Дайнай, ажалай ветерануудые болон зарим бүлэг зоние худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол баталан абаа һэн. Дайнай ветерануудтай суг дайнай үедэ орден, медальнуудаар шагнагдаһан хүнүүдые ветерануудай магазинуудта хангалга эндэ хараалагдаһан байна.

Тэд баярлахань үшөөл эртэ һэн. Үшөөхил мэдээжэ господин Салимов гээшэмнай арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Соведэй хүдэлмэрилэгшэ болоhой, үшөө дахин гажа буруу үүсхэл гаргэдэг. Ушарынь хадаа ветерануудые хангадаг магазинуудые хааха гэһэн эрилтэ тэрэ табиһан байна.

Дурсагдагша Бага Соведэй тогтоолоор байгша оной мартын 4-дэ эдеэ хоолой ветераска 7 магазинай 5-нинь байраа ооhэдтоо үмсэлжэ, үмсын болохо эрхэдэ хүртэбэ.

Улаан-Удын 29-дэхи, 79-дэхи магазинууд 1993 оной үмсэлэгын списогтэ оруулагдабагүй. Нэгэ мүһэн байгша оной мартын 24-дэ городой захиргаанай гулваагай захираалтаһар Загорск һуурнай ветерануудай гүйлтаар 79-дэхи магазин тэрэл һуурида 7-дохи магазинаар һэлгэгдэбэ.

Нигээд ерэхэдээ, ажалай ба дайнай 40 мянган ветерануд һаяын сагта Советскэ районой «жаран нүхэтэ» гэгдэдэг, магазинда хангагдахань гээшэ. Энэ магазин нимэ ехэ зорилго бэелүүлхэ аргагүй. Юуб гэбэл, сахарна диабедээр үбшэлэгшэдые, нарайлха эхэнэрнүүдые, олон хүүгэдтэй айл бүлэ хангадаг, хүнүүдые худөөлүүлгэдэ эдеэ хоолой зүйл худалдадаг юм.

Город соо үшөө үмсэлэгдөөгүй зуугаад магазинһаа господин Салимов юундэ нмагтал ветерануудай 6 магазин онохо, обёорхо болоо юм? Эдэ магазинуудые үмсэлөөд, ветерануудые тусхай магазинуудгүй болгожо, һанаагаа амархань гү?

Гэхэ зуура Россин правительствын вице-премьер нүхэр Шохин үшөө нёлондоной июль һарада дайнай, ажалай, Зобсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай Бүхэроссин Советэ орон дотор ветераска магазинуудые тэрэ зандань үлөөхэ тухай дурадхал зүбшөөһэн юм. Тэрэшэлэн Россин Федерацийн Президент нүхэр Ельцин байгша оной мартын 26-да тусхай Зарлигта гар табиһан байна. Энэ Зарлигай 6-дахи хубида дайнда хабаадагшадые, инвалидуудые, ганса бэе наһатайшуулые, олон хүүгэдтэй айлнуудые худалдаа наймаанай талаар хангаха бин байгаа эрилтэнүүдые тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ дурадхагданхай.

Республикын Верховно Советэй дэргэдэхи Г. К. Языковай толгойлдог комитет фашис Германиие илаһаар 50 жэлэй ойе угтуулан, ветерануудай магазинуудые, таһагуудые тэрэ зандань үлөөхэ, худалдаа наймаае һайжаруулха талаар ямар хэмжээнүүдые абабал һайн гээшэб гэжэ республикын Министрнүүдэй Советэ хандаһан байна. Нигээд байхадаа, Верховно Совет манай талые дэмжэнэ ха юм.

Харин тиихэдэ 40 мянган инвалидууд, дайнай ветерануд, сэрэгэй, тылэй худэлмэрилэгшэд бээ бүлюугаар табиһан ганса чиновниг hоoo болоhоо, хохидохонь гээшэ гү?

Ушар нимэһээ Буряад Республикын прокурор А. Ф. Покацкида хандажа, нүхэр Салимовай үйлэ хэрэгүүдтэ сэгнэлтэ үгахыень гуйнабди.

Ц. ДАНЗАНОВ,
дайнай, ажалай, Зобсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай Улаан-Удын городской соведэй түрүүлэгшин орлогшо.

САЛИМОВ «САЛШАХАЯА» БОЛИХО ГҮ?

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

Бэеэр набтаршаг, шаб-яб гэhэн хүнгэн бэетэй Федор Эхиритович Наглаев эгсэ 71 наhатай. Тэрэ шуhата дайнай газарhаа амиды мэндэ нютагаа бусаhан байна. Ябаган сэрэгэй сержант-тагнуулшан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаад, хоёр дахин хүнгөөр шархатаа, контузитай болоhон юм. Мүнөө дайнай ба ажалай ветеран 2-дохи группын инвалид, бэе hайнтай хүдэлжэ байhаар зандаа. Федор Эхиритович милицийн полковник нэрэ зэргэтэй.

Полина Кондратьевна Мальчикова 1942 ондо зунай эхеэр дайнда hайн дуураараа ошоhон юм. Тэрэ 181-дэхи истребительнэ дивизийн 53-дахи истребительнэ полкдо авиамастераар алба хэжэ эхилhэн нэмтартай. Дивизи соогоо сууда гараhан 53-дахи истребительнэ полкын летчигууд Воронеж, Белград, Харьков, Киев, Львов, Ченстохов, Краков городуудта эшээлжэ байhан немецүүдые хайра гамгүйгөөр бомбодожо намнаад, Берлин хото хүрэhэн байна. П. К. Мальчикова Гвардийн авиацийн младша сержант 70 наhатай.

Гвардийн майор Иван Ананьевич Тыпхеев Агууехэ дайнай үедэ ротын, батальоной командир, hүүлэй үедэ Баруун фронтын 5-дахи ударна Армийн 191-дэхи дивизийн 470-дахи стрелково полкын тагнуулай начальник байгаа. Тэрэ шуhата дайнай дүрбэн жэлэй хугасаа соо хоёр дахин хүнгөөр шархатаа, контузитай болоо. 1945 оной май hарын эхеэр Берлин хотын Рейхстагай хажууда шархатаhан юм. Дайнай ба ажалай ветеран наян наhаяа шахажа ябана, хүл хүнгэн, үнэр баян ажаhууна.

Василий Мадагаевич Модогоев 1942 оной май hара соо Смоленщина ерээд, 42-дохи гвардейскэ стрелково дивизийн hуралсалай батальондо гурбан hара курсантаар байгаа. Уданшьегүй курсаяа хүсэд дүүргэгүй байтарнь Смоленскэ областийн Касьянова тосхонийе добтолон абахын түлөө дүрбэн хоногой туршада тулалдаанда хүлөө хүндөөр шархатаад, госпитальдо ороhон байна. Тэндэ 9 hара шахуу хэбтээд, үреөhэн хүлөө тайруулжа абхуулhан юм. В. М. Модогоев 2-дохи группын инвалид.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН 70 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХОРИДО ҮНГЭРГЭГДЭhЭН МИТИНГ ТУХАЙ МЭДЭЭСЭЛhЭЭ

1941 оной июнийн 23.

ХОРН. 1941 оной июнийн 24. (Телефоноор дамжуулагдаба). Фашис Германийн СССР-тэ добтолhон ушараар үсэгэлдэр аймагай түбтэ олон зоной хабаадалгатай митинг үнгэргэгдэбэ. Эндэ 1000-hаа үлүү зон суглараа...

Абтаhан тогтоол соогоо аймагай түбэй ажалшад шуhаар жүрөөдэhэн бандидуудые, дайн дажар эрхилэгшэдые үзэн ядажа байhанаа мэдүүлээд, хүн бүхэн даажа абаhан участок дээрээ стахановска ёhоор хүдэлжэ, эршэ хүсэеэ хоёр, гурба дахин ехэ болгон зэнгидаха тухайгаа хэлсэбэ. Нигэжэ эдэнэр Эхэ оронойнгоо аршалхы хүсые нэмээхэ гэhэн сэхэ зориллготой.

Нимэрхүү митингнүүд аймагай бүхы предприятинуудта, колхозуудта үнгэргэгдөө.

«Бурят-Монгольская правда» — 1941 — июнийн 27.

БУРЯАД-МОНГОЛ ОРОНОЙ 93-дахи СТРЕЛКОВО ДИВИЗИДЭ ДАМЖУУЛhАН ЁhООР ХҮДЭЛЖЭ, ЭРШЭ ХҮСЭЭ ХОЁР, ГУРБА ДАХИН ЕХЭ БОЛГОН ЗЭНГИДАХА ТУХАЙГАА ХЭЛСЭБЭ.

1942 оной январийн 1.

РККА-гай Ахамад политическэ управленийн мэдээсэhэнэй ёhоор, Буряад-Монгол ороной ажалшадай эльгээhэн Шэнэ жэлэй бэлэгүүд Москва шадар дайлалдажа ябаhан 93-дахи стрелково дивизийн сэрэгшэдтэ, командирнуудта, политхүдэлмэрилэгшэдтэ барюулагдана. Тус дивизийн бүридэлдэ буряад-монгол арадай эрэлхэг хүбүүд дайлалдана.

«Бурят-Монгольская правда» — 1942 — январийн 1.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА ОБОРОННО ГЕКТАРНУУДЫЕ ТАРИhАН ТУХАЙ МЭДЭЭСЭЛ

1943 оной майн 1.

НАРhАТА. Фашис булимтарагшадай дарлалтаhаа сүлөөлэгдэhэн колхозуудта түhалха гэhэн Ярославль хотынхидой эрмэлэлые Яруунын аймагай колхозчидуудаа бодото хэрэгүүдээр дэмжэнэ.

Оборонно гектарнуудые тариха гэhэн уялгаяа тэдэнэр нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. «Улаан-Туяа» артель 8 га, «Улаан-Яруун» 12 га. 17-дохи партконференцийн нэрэмжэтэ хүдөө ажахы 3 га газар таряад байна.

«Бурят-Монгольская правда» — 1943 — майн 1.

ЦЭРЭН ГАЛАНОВТАЙ УУЛЗАЛГА

Тээмэндэ Литературна музей соо ехэ hонин уулзалга болоо. Интернат-hүргүүлийн аха пассуудай hурагшад Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Цэрэн Раднаевич Галановтай уулзажа, эдэб hонин юумэ мэдэжэ абаба. Энэ hонин уулзалгые музейн хүдэлмэришэн Саран Сультимовна Гунгарова эмхидхээ.

Цэрэн Раднаевич өөрынгөө ажабайдал, залуу наhан тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ. Уран зохёолшын Литературна институтта hураhан хаha тухай хөөрөөнийнь илангаяа бидэнэртэ ехэ hонирхолтой байба. Цэрэн Галановай «Алирhанай улайха хаha» гэhэн номынь бидэ уншаhан, шэнжэлhэн байгаабди. Энэ номойнгоо түлөө уран зохёолшо Буряад Республикын мүнөө жэлэй Гүрэнэй шаннда хүртэhэн гэжэ мэдэнэбди. Цэрэн Раднаевич Галанов өөрынгөө зохёолнуудсоо тон щухала асуудалнуудта хабюу үгэдэг гэжэ hананаб. Хүн бүхэн өөрынгөө үзэлга яажа дүүргэхэ ёhтойб, инаг дуран, хани нүхэсэд ямар байдаг бэ, эхэ байгаалиля ямар аргаар-аршалха тухан асуудалнуудташье харюу олоохоор байдаг. Миний hанахада, Цэрэн Галановай зохёолнуулые ямаршье наhанай хүн ойлгохо. Энэмнай юрын манай ажабайдал тухай бэшэгдэhэн зохёолнууд ха юм.

Манай үеын залуушуулда зорюулhан зохёол бэшэжэ болохоб гэжэ Цэрэн Раднаевич энэ уулзалга дээрэ маанадые найдуулаа. Бидэ үнэн зүрхэнhөө баярлажа, Цэрэн Раднаевичта, үндэр ехэ бүтээлнүүдые бэшэжэ, ехэ ашыгалтатай, ута наhатай, удаан жаргалтай ябахыень хүсөөбди.

Нэтэша ДАМБАЕВА.
11-дэхи классай hурагша.

ЯРУУНАhАА МЭДЭЭСЭНЭ

Нарhатын техническэ мэргэжэлэй 31-дэхи училищийн үндэhэ hуури дээрэ хүдөө ажахын техникэ шудалалгын районно конкурс үнгэргэгдөө. Энэ конкурс хөёрдохёо үнгэргэгдэжэ, заншалта болохоор хүлеэгдэнэ.

Михаил Сергеевич Емельяновай хүтэлбэрилдэг 52-дохи бүлөгэй hурагшад онсо шалгаржа, түрүү hуури эзэлээ. Тэдэнэр 7500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө. Энэ бүлөгэй hурагша Сергей Минеев илангаяа бэрхэ мэргэжэлтэн боложо ябаhанаа харуулаа.

Нарhатын дунда hургуулийн hурагша Петр Минеев, жолоошодой 5 нарын курсада hуража ябаhан Булат Гомбоев гэгшэд мүн лэ шалгаржа, тус тустаа 600 түхэригэй шанда хүртэhэн байна,

* * *

Яруунын аймагай түб hуурида техническэ мэргэжэлэй училищийн шэнэ спортын зал соо столой теннисээр аймагай түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болоо.

Бүхыдөө 38 теннисистнүүд хаба шадалаа туршаhан байна. Нарhатын 2-дохи дунда hургуулийн физическэ хүмүүжүүлгын багша Н. Г. Леонов нэгэ дахин шүүгдэhэншье hаа, хамта дээрээ 7 очко абажа, түрүү hуури эзэлээ. Тэрэ гарай часаар шагнагдаа hэн.

Нарhатын 31-дэхи СПТУ-гай түлөөлэгшэд Б. Жигжитов, Ц. Халхаров удаадахи hуурнуудые эзэлжэ, мүн лэ гарай бэлэгүүдтэ хүртөө болэй. Харин командануудорондын мүрысөөндэ 31-дэхи училищийн команда илалта түйлажа, 15.000 түхэриг шан абаба. Гадна нутогта хүртэбэ. Мужыхын команда хөёрдохи. Нарhатын 2-дохи дунда hургуулийн түлөөлэгшэд гурбадахи hуурнуудые эзэлээ.

Ш. ДАНСАРАНОВ.

АГЫН hОНИН

МОНГОЛ ХЭЛЭНЭЙ ХЭШЭЭЛНҮҮД

Агын округой 32 hургуулида хуушан монгол хэлэ бэшэг амяараа, тусхай предмет болгогдон, 5—11-дэхи классуудта шудалжа байнхай. Эдэ хэшээлнүүдые нёдондо Ага hуурида нэгэдэhэн зургаан hарын курса дүүргэжэ гараhан багшанар бэлдүүлнэ. Тэдэнэй нэгэн — Тугшанай дунда hургуулийн багша Любовь Барасовна Загдаева нигэжэ хөөрэнэ:

— Бидэ хөёрдохи жэлээ монгол хэлэ үзэжэ эхилhэнхэйби. Тэрэнэй өрёо хатуушаг байбашье, үхибүүд яаhада шуналтайгаа шулалча. Тиихэдэнь би багша байhан туладаа буряад, монгол үльгэр түүхэ, ёhо заншал, онhон үгэ, таабаринуудые хэрэглэн, хэшээлнүүдээ hонирхолтой болгохые оролдоноб.

Гадна эндэмнай үшөө кружок эмхидхэгдэнхэй.

Округой эрдэм hуралсалай таhаг шэнэ предмедэй багшанарые суглуулжа, семинар үнгэргөө. Тэндэ хэр эзэргэ амжалта түйлажа байhан тухайгаа хөөрэлдөөн болоо. Бишье хөёр нээмэл хэшээл хээ hэм. Яhала бараг сэгнэлтэ абаба.

Монгол хэлэ бэшэг шудалха ябадалда ном hудар, методическа туhаламжа, бусад хэрэгсэлнүүд дуталдаг байна. Тиимэhээ багшанар Монгол оронhоо тусхай литература абадаг болохо, тиишэ ошожо. тэндэхи багшанарай дүршэлтэй танилсаха эрилтэ окрОНО-гой урда табиба.

НААДА ТАБИНА

Зугаалай нютагта дуу хүгжэмэй «Зугаа» ансамбль байгуулагдаhаар хэдэн жэл үнгэрбэ. Энэ саг соо худоогэй артистнууд мэргэжэл шадабаряа нилээд дээлэлүүлээ.

Округой hуурин болон тосхонуудаар айлшалжа, маршад, таряашадта хани халуунаар угтагдана.

Тэдэнэр Дулдаргын районой колхозуудаар наада табяад, нютагаа бусаба.

Харин Дулдарга hуурин дайнай «Арюун харгы» ансамбль Огшоогой ба Хэрын районуудай буряад нютагуудаар гастролдо гараба. Монгол, буряад дуунууд, хатар нааданууд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана.

АЯНШАДТА АЯТАН БАЙХА

Дулдарга hуурин дээрэ «Байгал-турист» гэдэг фирмын нэгэ таhаг нээгдээ. Тэндэ аяншалгада гараhан зон Агын ба Сүүгэлэй дасаргуудаар. Алхана уулын мүргэлэй газарнуудаар ябажа. hонирхохо байна.

Алхана hуурида байгуулагдаhан тусхай бүлөг ажалшад айлшадаа халуунаар угтан абаад, аян замдань дахуулан ябаха юм.

Ц. ГОНГОРОВ.

БУРЯТИЯ мунөөдэрэй номерто

«Долоон хоногой hонинууд» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

«Эдиршүүлэй урагшатай алхам» — Н. Матхоновагай мэдээсэл.

«Пенсиннүүдтэ нэмэлтэ» — тайлбари.

(Газетымнай удаадахи номер майн 12-то гараха).

Телевидени

МАЙН 10-hаа 16 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 10

«Останкино» канал.
8.35— Дүнгүүд. 9.25 — Мультфильм. 10.00— Түб. 10.30 — Эртэ үглөөнhөө. 11.00— Бултадаа гэртээ байхадаа. 11.30— Үглөөнэй одон. 12.20 — «Приключения Черного Красавчика» — фильм. 12.45— Шекспирнадэ. 13.15 — Марафон-15. 14.05— Авиакосмическа салон. 14.15 — «Цирк» — фильм. 16.00—Шэнэ hонин. 16.20—Режиссер Глеб Панфиловай фильмүүд. 16.40— Уран зохёолшод В. Конецкий ба В. Шефнер гэгшэдтэй уулзалга. 17.30—Аяншалагшадай клуб. 18.20— Одото саг. 19.00—Э. Рязанов К. Эристомтай хөөрэлдэжэ. 19.45—Гоол. 20.15— «Кукушкины дети» — фильм. 21.40—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 22.00 — Шэнэ hонин. 22.25—«Горячев и другие». 14-дэхи серн. 22.55 — Спортын hонин. Шэнэ студи дурадхана. 23.10— Бомонд. 23.45 — Концерт. 00.55 — Монтаж. 01.20 — Амар сайн. 02.00— Хүгжэмтэ дамжуулга.

«Росси» канал.
9.00— Мэдээнүүд. 9.25— Тодоруулан харуулна. 10.10 — Сүлөөтэй саг. 10.25 — Шог зугаата программа. 10.50 — Америкын байгаали. 11.20—«Бурда моден» дурадхана. 11.50—Бага Европоhоо репортажнууд. 12.20 — «Жалованная грамота». 12.50—«Алиса в стране чудес» — фильм. 14.25 — Таряашадай асуудал. 14.45 — «Женитьба Бальзаминова» — фильм. 16.20—XX зуун жэлые харуулна. 18.[illegible] Абаралга. 17.50— [illegible] концерт. 18.45—Сур[illegible] жэмэй hонинуудь. 19.[illegible] Евгений Лебедев. 20.[illegible] Мультн-пульти. 20.[illegible] Үдэр бүрнин hайндэр. [illegible] — Мэдээнүүд. 21.25— [illegible]ковые перекрестки [illegible] фильм. 22.25 — Зе[illegible] Жежчужналгай табор [illegible] —Тон ехэ хэрүүл. 23.[illegible] Автоурилдаагаар [illegible] чемпионат. 01.00— [illegible]нүүд. 01.20—Одод хө[illegible] 01.30—Спортын hонин[illegible]

Вторник, 11

«Останкино» канал.
6.55—Шэнэ hонин. 7.35 —Үглөонэй гимнастика. 7.45 —Эртэ үглөөгүүр. 10.05— Фирмэ найдуулна. 10.20— Хара, шагна. 10.40—«Просто Мария» — фильм. 11.25 — Мультфильмнүүд. 12.00 —Гоол. 12.30 — «Горячев и другие». 14-дэхи серн. 13.20— «Батальоны просят огня». 1-дэхи ба 2-дохи серн. 15.35 — Баримтата фильм. 16.00— Шэнэ hонин. 16.25—Ажал хэрэгэй мэдээсэл. 16.40—Адам Смидэй мүнгэн зөөри. 17.10— Блокнот. 17.15 — Мультфильм. 17.30 — Хүүгэдэй телевиденийн эблэл. 18.10 —Рок-урок. 18.50 — Техиодром. 19.00— Шэнэ hонин. 19.25— «Останкино» канал дурадхана. 19.55 — «Просто Мария» —фильм. 20.40— Минатюра. 20.55 — Темэ. 21.40— «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 22.00 —Шэнэ hонин. 22.25—«Белорусский вокзал» — фильм. 00.15— Баримтата фильм. 00.30—Дуун-93. 01.00 — Шэнэ hонин. 01.55—Баримтата фильм.

«Росси» канал.
9.00— Мэдээнүүд. 9.25— Шударгы бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.55— Үглөонэй концерт. 10.20—Евгений Лебедев. 11.15—Ехэ тоосолдоон. 11.50 — Параллели. 12.05— «Военно-полевой роман» — фильм. 13.35 —Таряашадай асуудал. 14.00— Уужам дэлхэй. 14.45— Телетекст. 14.50 — Телебиржэ. 15.20—Г. Христов дуулана.

Буряадай ТВ.
15.50— Мультфильмнүүд. 16.35 — Уянга (дабталга). 17.20—Поэзи. 18.05— Байкал. Экономическа «Пульс» видеоканал. 18.25— Эрдэмтын hанамжа. 19.00— [illegible]гаали хамгаалгын хуу[illegible] 19.20— Буряад ре[illegible]кын. 70 жэлэй ойдо. [illegible] коллективүүдэй [illegible] 20.25 — Буряадаар [illegible] 20.30— Байгал. 20.50 [illegible]носхолнууд.

«Росси» канал.
21.00—Мэдээнүүд. [illegible] — «Санта-Барбара» — [illegible] 22.15—Булат Окуджа[illegible] уулзалга. 23.00— [illegible] 23.55—Ехэ клуб. 00.[illegible] Гэмтэ ябадалнуудай [illegible]сэлнүүд. 00.30 — [illegible] фильм. 01.00— Мэ[illegible] 01.20—Одод хөөрэжэ.

Среда, 12

«Останкино» канал.
6.55—Шэнэ hонин. 7.35 —Үглөонэй гимнастика. 7.45 — Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20— Хүхюутэй хүгжэм. 10.35—«Просто Мария» — фильм. 11.20 —Худаалдаа наймаанай хүүргэ. 11.50— Израилийн ансамбль. 12.20 — Мультфильмнүүд. 12.50— Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ hонин. 13.20 — «Батальоны просят огня» — 3-дахи, 4-дэхи серн. 15.35 — Баримтата фильм. 16.00— Шэнэ hонин. 16.25 — Телемикст. 17.10—Блокнот. 17.15 — Мультфильмнүүд. 18.00 — Бидэ, басагад, өөhэд хоорондоо. 18.20 — Мультфильм. 18.50— Технодром. 19.00— Шэнэ hонин. 19.25 —Баримтата фильм. 19.35 — Гүрэнүүд хоорондын «Останкино» телеканал дурадхана. 20.00 — Үмсын ажал эрхилэгшэдэ. 20.15— «Просто Мария» — фильм. 21.00 — Кремлийн ханьй саана. 21.40 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 22.00 —Шэнэ hонин. 22.25—Урмас Отт Исландийн президенттэй хөөрэлдэнэ. 23.00— Пресс-экспресс. 23.10 — Мультфильм. 23.25— Фуболоор Россий чемпионат. 2-дохи тайм. 00.20— Ташкентын оперо болон баледэй театрай зүжэг. 01.35—Шэнэ hонин. 01.55—Л-клуб.

«Росси» канал.
9.00—Мэдээнүүд. 9.25 — Шударгы бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.55— Үглөонэй концерт. 10.10—Водолей. 11.05 —Телекроссворд. 11.35 — Иран. 12.05—Лад-галерея. 12.35 — Сүлөөтэй саг. 12.50—«Санта-Барбара» — фильм. 13.40—Эстрадын залуу артистнарай теле-шоу. 14.40— Таряашадай асуудал. 15.05—«03» программа. 15.35—«Зигзаг удачи». 16.35—Телетекст.

Буряадай ТВ.
16.40—Мультфильм. 17.00 —«Толи». 18.00— Байгал. 18.20— «Контакт» [illegible]нал. 19.50—«Сэлэнгэ» [illegible]лежурнал. 20.25— [illegible] даар хэлэе. 20.30—[illegible] 20.50— Соносхолнууд.

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээнүүд. [illegible] —Танай эрхэ. 21.40—[illegible]та-Барбара» — фильм. [illegible] —Авто- ба мотоспорт. [illegible] —Гэмтэ ябадалнуудай [illegible]дэсэлнүүд. 23.10— Ро[illegible] Федерацийн Верховно [illegible]дэй сесси. 23.25—«Ку[illegible]ка пикирующего бомбо[illegible]ровщика» — фильм. 01.00 [illegible] Мэдээнүүд. 01.20 — [illegible] хөөрэнэ. 01.25 — Спор[illegible] hонин.

Четверг, 13

«Останкино» канал.
6.55 — Шэнэ hонин. 7.35 — Үглөонэй гимнастика. 7.45 — Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20— Шэтэ хотын ород арадай инструментнүүдэй камерна оркестр. 10.45 — «Просто Мария» — фильм. 11.30— Ан амитадэй аймагта. 12.10 — «16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ hонин. 13.20— «Под крышами Монмартра» — фильм. 15.40— Баримтата фильм. 16.00— Шэнэ hонин. 16.25— Телемикст. 17.10— Блокнот. 17.15— Мультфильм. 17.35— 50х50. 18.25 — Нэгэн нинтэ юртэмсэ. 19.00— Шэнэ hонин. 19.20 —«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 20.00— «Просто Мария» — фильм. 20.45— Театр ба ТВ. 21.40 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 22.00— Шэнэ hонин. 22.25— Марк Захаров. 23.25— Бүхэроссийн «Динамо» бүлгэмэй 70 жэлэй ойдо. 01.00— Шэнэ hонин.

«Росси» канал.
9.00— Мэдээнүүд. 9.25— Шадамар бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.55— Мульти-пульти. 10.20—Тон нюуса. 11.15 — Суглуулагдамал зохёолнууд. 13.10— «Санта-Барбара» — фильм. 14.00— Суглуулагдамал зохёолнууд. 14.40— Таряашадай асуудал.

Буряадай ТВ.
15.05 — Кинопрограмма. 17.50 — Хүгжэмтэ уулзалганууд. 18.25— Байгал. 18.45— Хуушан хуудай hаршаганаан. «Се[illegible]» видео-канал. 19.20—32-[illegible]дунда hургуулин тухай. [illegible] — Танай бэшэгүүдээр. [illegible] — Буряадаар хэлэе. [illegible] Байгал. 20.50— Сонос[illegible]нууд.

«Росси» канал.
21.00—Мэдээнүүд. [illegible] Ойлгоод үзэе. 21.40— «[illegible]та-Барбара» — фильм. [illegible] —Футбол. 00.20—Азиен [illegible]шад. 00.45— Чайковск[illegible] нэрэмжэтэ квартет. 01.[illegible] Мэдээнүүд. 01.20— [illegible] хөөрэнэ.

Пятница, 14

«Останкино» канал.
6.55—Шэнэ hонин. 7.35 Үглөонэй гимнастика. 7.45 — Үглөө. 10.05— Фирмэ найдуулна. 10.20— Онтохондо — айлшаар. 11.55 — Аяншалагшадай клуб. 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ hонин. 13.20— М. Таратутатай Америкэ. 13.50 —«Собачье сердце». 1-дэхи, 2-дохи серн. 16.00— Шэнэ hонин. 16.25— Бридж. 16.50 — Бизнес-класс. 17.05— Блокнот. 17.10— Онтохондо — айлшаар. 18.45— Хэрэг. 19.00— Шэнэ hонин. 19.20— Гүрэнүүд хоорондын «Останкино» телеканал дурадхана. 19.50— Хүн ба хуули. 20.15— М. Таратутатай Америкэ. 20.45— «Поле чудес». 21.40— «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 22.00— Шэнэ hонин. 22.25 — Долоон хоногой элитэ хүн. 22.40— «Двойная ставка» — фильм. 00.10— Пресс-экспресс. ВИД дурадхана. 00.25 — Политбюро. 01.20— Хүгжэм. 02.00— Авто-шоу. 02.15— Хит-колвейер.

«Росси» канал.
9.00— Мэдээнүүд. 9.25— Шударгы бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.55— Урданай дуунууд. 10.25— Алтан шиоро. 10.55 — Политикын асуудалнууд. 11.50— Сагаан турлаг. 12.35— Сүлөөтэй саг. 12.50— «Санта-Барбара» — фильм. 13.40 — Земфирэ Жемчужнайгай табор. 14.35 — Таряашадай асуудал. 15.00— Ижица. 15.30— Антракт. 15.50— Театрай hонин. 16.35— Телебиржэ. 17.05— Хүүгэдтэ hонинууд.

Буряадай ТВ.
17.20— Мультфильмнүүд. 17.40— Мүнөө үеын hургуули ямар бэ? — 18.10— «Буряад орон» видеоканал. 19.10— Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй hаналаа [illegible]гын жасада нэмэлтэ [illegible]ха буян үйлэдэлтын [illegible] 20.00— Буряадай панорам[illegible]

«Росси» канал.
21.00—Мэдээнүүд. [illegible] — Польшын телевиде[illegible]удэрнүүд. «Мать Кр[illegible] — фильм. 23.25— «Ат[illegible]риум» джаз-клуб. 23.5[illegible] Баримтата фильм. 00.20— Баскетболой шэнэ[illegible] 01.00— Мэдээнүүд. 01.[illegible] — Одод хөөрэнэ. 01.30— «К-2» дурадхана.

Суббото, 15

«Останкино» канал.
7.55— Үглөонэй гимнастика. 8.10— Шуран бэрхэ хүнүүдэй үглөө. 8.55— Шэнэ hонин. 9.30— Пресс-экспресс. 9.40— Мотоорой шуурган соо. 10.15— Өөрөө өөртоо туhала. 10.45— Марафон-15. 11.10— Субботын автограф. 11.40— Хүнние шудалха эрдэм. 12.10— Ородуудай байдал. 12.50— Баримтата фильм. 13.20— Хүгжэмэй киоск. 13.50— Зүүн зүгhөө хаан ерэха гү? 14.20— Үмсын ажал эрхилэгшэдэ. 14.30— Режиссер Д. Панфилов. «В огне брода нет» — фильм. 16.00— Шэнэ hонин. 16.20 — Мультфильм. 16.45 — Россий ба Английн хүгжэм. 18.15— Улаан квадрат. 18.55— Брейн-ринг. 19.45— Крамаров тухай. 20.25— Манатай үглөө. 20.45— «Безупречная двадцатка» — фильм. 21.40— «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 22.00 — Шэнэ hонин. 22.20— «Последние дни Помпеи». 2-дохи серн. 23.20—«Резонанс» студи дурадхана. 23.40— Э. Рязанов Е. Киселевтой хөөрэлдэнэ. 00.25— Футбол. Английн кубок. Финал. 02.25— Пресс-экспресс. 02.15— Бүгнийн «Зүүдэн» канал.

«Росси» канал.
9.00—Мэдээнүүд. 9.20 — Оршон дэлхэйе — өөрынгөө нюдөөр. 9.45 — Бүтүү, бүглүү тайга. 10.15— Манай «Ералаш». 10.45— Пигмалеон. 11.15—Хоозорнин хатан. 11.45— Урданай манта дуран соо. 12.15—«Зигзаг удачи» — фильм. 13.40 — Таряашадай асуудал. 14.00—Пилигрим.

Буряадай ТВ.
14.45 — Мультфильмнүүд. 15.10—«Был месяц май» — фильм. 17.15—К. Карнышевэй рассказаар табигдаhан зүжэг.

«Росси» канал.
17.55— Парламентын [illegible] 18.55— Түрүүшын [illegible] 19.05 — Спортын hонин. 19.10 — Анхаратты [illegible]гууд... 20.00 — Хүүгэдэй конкурсын программа. 20.[illegible] — Үдэр бүрнин hайндэр. [illegible] 20.45— Хүгжэмэй антракт. 21.00—Мэдээнүүд. 21.25— Шог зугаата программ[illegible] 22.15— «Ханя» — фильм. 23.45— Польшын телевиде[illegible]нин үдэрнүүд. 23.55—«Ба[illegible]ттерфляй» — фильм. 01.00 —Мэдээнүүд. 01.20— Э[illegible] хөөрэнэ. 01.25 — Экспо-[illegible] дурадхана.

Воскресени, 16

«Останкино» канал.
7.50—«Час силы духа». 8.55—Шэнэ hонин. 9.30— Үглөонэй гимнастика. 9.40 — «Спортлотогой» тираж. 9.55—Түб. 10.25— Эртэ үглөөнhөө. 10.55— Бултадаа гэртээ байhандаа. 11.25 — Мультфильм. 11.35 — Үглөонэй одон. 12.25— «Пи» тэмдэгтэй. 13.15— Сэрэгэй хэрэг. 13.45— «Приключения Черного Красавчика» — фильм. 14.10—Залуу үеэй шоолэнэ. 15.00—Пиф ба Геркулес. 15.10— «Подводная одиссея команды Кусто». 16.00—Шэнэ hонин. 16.20 — «Реликвия» — фильм. 16.50— Аяншалагшадай клуб. 17.45—Мультфильмнүүд. 18.35— Панорама. 18.15 — Ехэ сэнгэлгэ. 20.00—Шэнэ hонин. 21.20 —Агаарта сэхэ хөөрэлдөөн. 21.00— Москвагай [illegible] кинофестивалие угтуулан. 21.15— Мультфильм. 21.[illegible] —Ехэ театр. «Спартак» [illegible] лет. 23.00— Дүнгүүд. 23.[illegible] —«Спартак» баледэй [illegible] жэлэл. 01.00—Шэнэ hонин. 01.20 — Богдан Титомир[illegible] 02.05—Үни урданай хүгжэм.

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнуудэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэhэн соёлой эблэл болон редакцийн ажаяша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилийн үйлсэ, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшокорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76, таhагууд: соедүүдэй хүдэлмэрийн ба нинтын эмхинүүдэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон hургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 спортнинтын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда —30-61, Хоринскдо —2-31-67.
Буряад Республикын Министрнуудэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтер— —2-23-67 вахта—2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаhан. хэмжээтэй Индекс 50901 Хэhэг 7500.
Стереотипта тушаагдаhан саг: 21.30.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олоидо мэдээсэлгын министерствадэ 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай
Газета республиканска типографиде хэблэгдээ. Директорэйнь телефон 2-40-45.